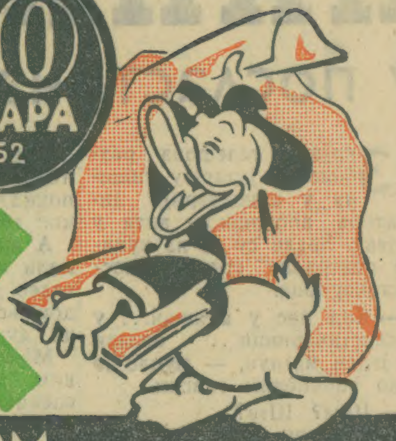
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

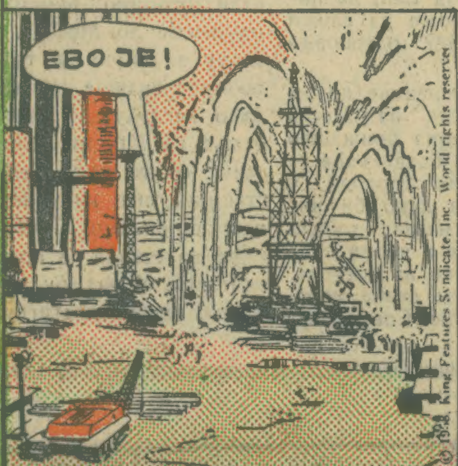
Година XXIII — Број 517
Субота 25. новембар 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

СПОМЕНИК ГАЛЕБУ

Новој насеобини у америчкој држави Утах огромни ројеви скакаваца претили су у три узастопне године, од 1848. до 1850, да униште усеве. Али, са обале Калифорније долетела су јата галебова, таманила скакавце и спасла досељенике од пропасти. У знак захвалности они су галебовима подигли леп споменик.

РАДОЗНАЛИ ТОМ

У једном прозору „Крчме код краљеве главе" у Ковентрију, у Енглеској, стоји статуа „Тома који вири". Том је личност из легенде о леди Годајви (XI век) која је, да би ослободила грађане Ковентри-

ја великог пореза што им је њен муж гроф Леофрик прописао, пристала на услов свог супруга и потпуно нага пројахала кроз град. Да би поштедили њену срамежљивост, сви грађани затворили су се у куће и само је „Том који вири" гледао кроз једну пукотину на дрвеним капцима због чега је, каже легенда, изгубио вид.

ЗБОГ СЛИЧНОСТИ

Свирепи римски император Нерон осудио је на смрт и погубио сенатора Петуса Трасеу. Сенаторова једина кривица била је у томе

што је веома личио на једног некадашњег Нероновог учитеља кога касније император није волео. Догодило се то 63. године наше ере.

ЖИВА БИБЛИОТЕКА

Иг Доно (1527—1591), чувени француски правник, знао је напамет читав „корпус јурис" — 100 књига старог римског права.

ПАНИКА
у посластичарници

Зврјање телефона разбило је јутарњу тишину у канцеларији директора зоолошког врта у Кијеву. Звали су га из кухиње централне градске посластичарнице.

— Код нас у кухињи... у посластичарници... налази се један мајмун, — муцао је неко узбуђеним гласом.

— Шта? Шта?

— Мајмун, разумете ли,

мајмун, животиња из вашег зоолошког врта!

Мада су сви мајмуни зоолошког врта били у кавезима и занимали се својом јутарњом тоалетом, директор Опанас Семенович Тунда одговорио је:

— Одмах долазимо!

— Молим вас, само брзо! Све тесто нам је покварио...

У слушалици се чуо тресак. А затим је настала тишина. После једног минута телефон је поново зазвонио и један бас саопштио је директору:

— То је мајмун бацио једну чинију на главу човеку који је малочас с вама разговарао.

У посластичарници су људи из зоолошког врта затекли прави хаос. Завесе покидане, на поду баре житког теста и разбијених јаја.

А виновник света тога — мали мајмун макака-резус — седео је на гарниши и са задовољством цепао на резанце дугачку свилену завесу.

Мајмун је ухваћен с тешком муком, и то помоћу специјалне мреже коју су накнадно морали да донесу из зоолошког врта.

Како је четвороноги преступник допао у посластичарницу и до данас је тајна иако се то догодило пре близу годину дана. Његов сопственик није се нашао. Мајмун није могао тек тако да стигне из шуме јер мајмуни, као што је познато, не живе у Европи.

Вероватно је животиња побегла од свог господара, скитала се ноћу улицама града а ујутру, привучена пријатним мирисом, упала у посластичарницу.

Данас се овај мајмун налази у кијевском зоолошком врту. Он весело скаче по кавезу и стално нешто мрмља као да прича осталим мајмунима о својој необичној авантури.

„МАХИНА ЈЕ ЗАДИВИЛА ПУБЛИКУ“

„Серпске новине“ од 19. јуна 1897. године у својој рубрици „Београдске вести“ донеле су ово обавештење грађанима:

„У четвртак 21. ов. мес. имаће наша публика прилике да види у „Грађанској касини“ Едисонов фонограф. Махина ова која је први пут на парискої изложби приказана, нашла је највеће признање код научењака, а задивила је велику публику, јер је заиста прави триумф механике. Њиме се фиксирају и репродуцирају гласови човечији и музични, и то

тако да се експеримент с репродукцијом извесног гласа, свирке или песме, може опетовати колико пута човек жели. Инструменат је својина г. Р. Пијуковића из Оршаве а г. Алковић, професор Велике школе, био је тако добар те је одбору „Грађанске касине“ обећао да ће разложити теорију овог инструмента и објаснити његова својства. Као што чујемо г. Пијуковић показаће свој фонограф доцније и у сали Велике пиваре где ће и шира публика имати прилике да га види.“

НЕ ИНТЕРЕСУЈЕ ИХ ПУТОВАЊЕ НА МЕСЕЦ

Док се у САД чине напори да се обезбеди 40 милијарди долара потребних да се у догледно време — до 1970. године — оствари прво путовање човека на Месец, две трећине америчких држављана уопште се не интересује за то.

Познати Галупов институт је организовао једну анкету са питањем које је овако гласило:

„Сматра се да ће Сједињене Државе утрошити 40 милијарди долара — односно 225 долара по сваком Американцу — да би се послао човек на Месец. Да ли сте сагласни са овим планом?“

Резултат ове анкете је био изненађујући. Показало се да велика већина Американаца не одобрава толики издатак.

Галуп је анкетирао 14.447 специјално одабраних особа а резултат је изгледао овако: за — 33%, против — 58%, уздржаних — 9%.

Новинари су после овога преузели ствар у своје руке: интервјуисали су оне који су гласали против и углавном добили исти одговор који отприлике овако гласи:

— Чему може да служи одашиљање човека на Месец? Зар 40 милијарди долара не би могло да се употреби за нешто корисније?

Познати научник и добитник Нобелове награде за хемију, др Харолд Еки, на питање „Чему може да служи такав подухват?“ одговорио је:

— Без сваке сумње првом путовању човека на Месец претходиће веома брижљиво испитивање — одашиљаће се многи васионски бродови у правцу Месеца како би инструменти на њима донели што прецизније и веома драгоцене податке из васионе. Али то изискује силне материјалне издатке. Специјалне трошкове захтеваће и изградња нарочитих инструмената који треба да изврше мерења на површини Месеца, због чега се већ гради ракета „Кентаур“. Али пре ње треба да се испробају сличне ракете због нових средстава за њен потисак јер она мора да превали огромно пространство од земље до Месеца. Све у свему за науку је то од огромног значаја јер ми сада само наслућујемо какво је стање на Месецу. Наравно, лаику се то чини као пука утакмица што ни у ком случају није тако. Такво гледање на ствари је права бесмислица. У питању је једно високо научно достигнуће.

ПАКЛЕНА БРЗИНА

Зупчаник на бициклу при брзини од 15 километара на сат направи у минуту 45 обртаја. Грамофонске плоче се окрећу 33 до 78 пута у минуту. Парни ваљак има просечно 130 обртаја а код парних турбина је брзина различита — од 1500 до 2000 обртаја у минуту. Осовина на путничком аутомобилу се окреће око 2000 пута при вожњи од 60 километара на сат.

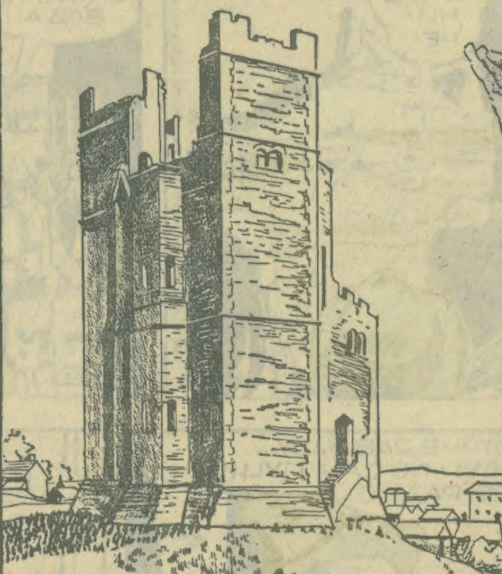
До недавно је рекорд у броју обртаја држала центрифуга на универзитету у Вирџинији. Под дејством компримованог ваздуха остваривала је 500.000 обртаја у минуту.

Сада је и овај рекорд превазиђен. Конструисана је мала турбина од свега једног сантиметра у пречнику која је у стању да под утицајем компримованог ваздуха направи 15.000 обртаја у секунди или 900.000 у минуту.

Ripley's — Веровали или не!

ЧУВЕНИ ФРАНЦУСКИ УЧЕЊАК ПРОФЕСОР **МАТИРЕН ВЕЈСИЈЕР Д' ЛА КРОЗ** ИЗРЕЦИТОВАО ЈЕ ЈЕДНОМ НАПАМЕТ ЧИТАВУ ДАНТЕОВУ **„БОЖАНСТВЕНУ КОМЕДИЈУ“** — 750.000 РЕЧИ, ГОВОРИО ЈЕ НЕПРЕКИДНО **20** ЧАСОВА

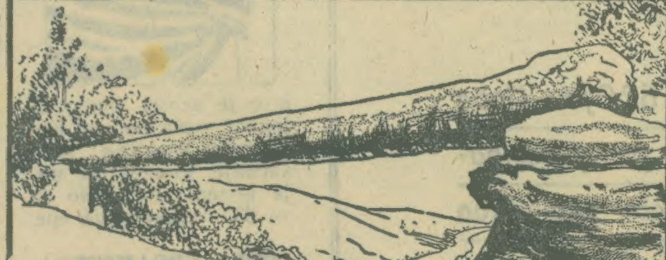
ЗАМАК ОД МОРСКИХ РАКОВА

ЗАМАК ОРФОРД У ЕНГЛЕСКОЈ, САГРАЂЕН 1165 ГОДИНЕ, ИМА ЗИДОВЕ КОЈИ СЕ САСТОЈЕ ОД **ОКАМЕЊЕНИХ МОРСКИХ РАКОВА**

НАЈДРАМАТИЧНИЈИ СКОК У ИСТОРИЈИ

ЏОН СВЕН ИЗ ШЕПВИКА (ЕНГЛЕСКА), ОСУЂЕН НА СМРТ ШТО СЕ БОРИО ПРОТИВ КРАЉА, УМАКАО ЈЕ ЧЕТИ ВОЈНИКА **У ДВА** УЗАСТОПНА СКОКА КОЈИ СУ КАСНИЈЕ БИЛИ ИЗМЕРЕНИ: ИЗНОСИЛИ СУ **12,5 МЕТАРА!**

МОСТ **ЕГЕЈГ** У СКАМЕЊЕНОЈ ШУМИ У АРИЗОНИ У СТВАРИ ЈЕ ДРВО ДУГАЧКО **34** МЕТРА КОЈЕ ЈЕ ПАЛО ЈОШ У ПРЕИСТОРИЈСКО ДОБА И ОТАДА, У СВОМ ОКАМЕЊЕНОМ ОБЛИКУ, ПРЕМОШЋУЈЕ ПРОВАЛИЈУ ДУБОКУ ПРЕКО **10** МЕТАРА

ДВА ОКРУГА ЗА ЈЕДНО ТЕЛЕ!

ЗА СВЕГА ЈЕДНО ПОКЛОЊЕНО ТЕЛЕ БИЗОНА КРАЉЕВСКИ ГУВЕРНЕР ВИРЏИНИЈЕ ВИЛИЈАМ ГУЧ, ДАО ЈЕ КАО УЗДАРЈЕ БЕНЏАМИНУ БОРДЕНУ ТАПИЈУ НА ЧИТАВО ЗЕМЉИШТЕ КОЈЕ ДАНАС САЧИЊАВАЈУ ОКРУЗИ РОКБРИЏ И ОГУСТА — УКУПНО 92.100 ЈУТАРА ЗЕМЉЕ (1736)

АУТОРСКО ПРАВО

Индијанци Цимсиен у Британској Колумбији столећима су поштовали неписани закон о „ауторском праву“ — свима

који су правили „нацрте“ односно давали идеје о прављењу стубова-тотема са ликовима богова.

ЦВЕТ КАМЕЛЕОН

Хоја, једна врста пузавице која расте на Хавајским остр-

вима промени боју цвета од жутог до наранџастог и црвеног — за свега 24 часа.

НИКАДА...

Никада нико не може своје име потписати на исти начин.

Могућност да се то учини је управо један према 68 трилиона.

ЉУБАВНО ПИСМО ТЕШКО 16 КИЛОГРАМА

Приликом ископавања старина у Халдеји нађено је љубавно писмо, у ствари камен тежак равно 16 килограма, које је писао неки Гимик дами свога срца по имену Дазбуји. Ево садржине тога писма: „Нека бог

сунца твој живот продужи у вечност. Пошаљи ми неку вест. Ја живим у Вавилону и одавно те нисам видео. Тужан сам због тога. Кад дођеш бићу неизмерно срећан. Желим да живиш вечно... ради мене“

СЛИЧАН ПЕРУ

Једна врста ровчице (род sorex) која у Малији живи по

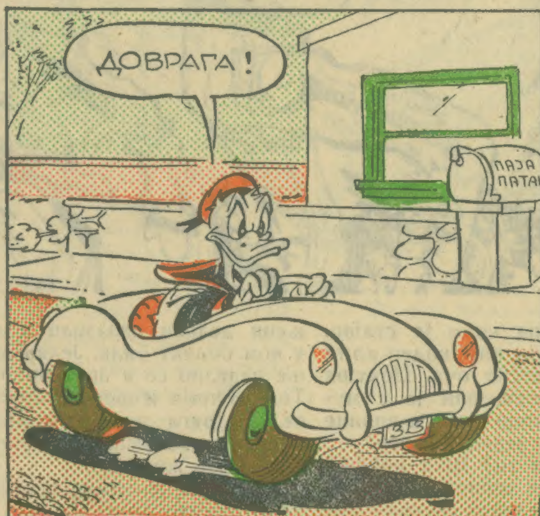

дрвећу има дуги реп сасвим сличан перу.

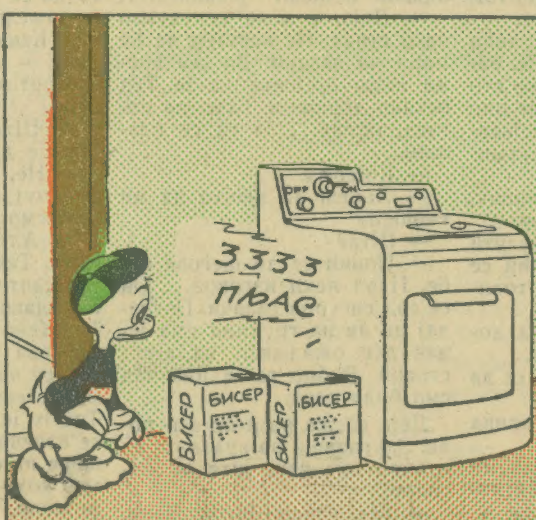

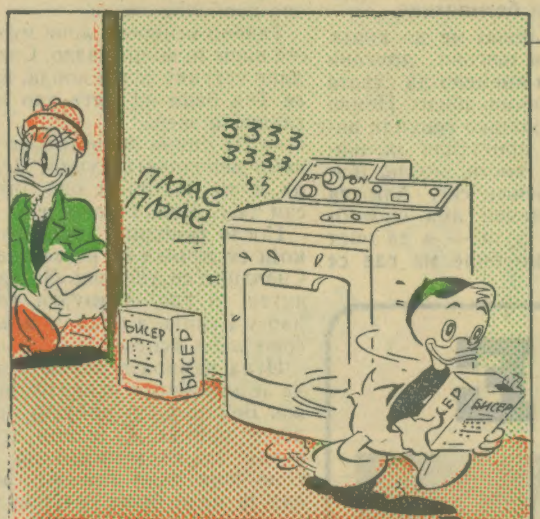

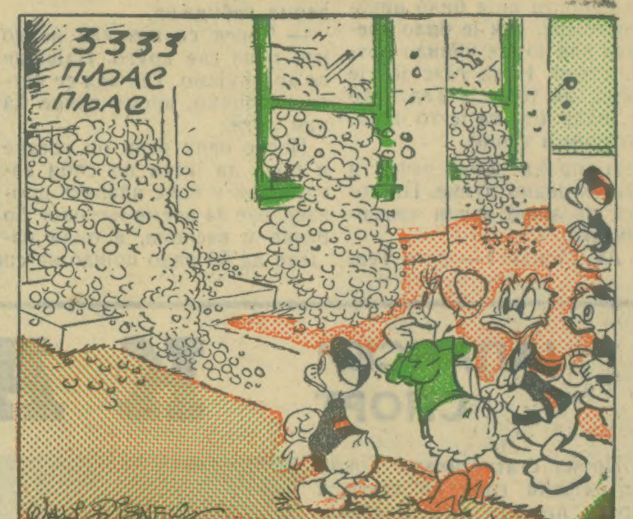

ПЛОВЕЋИ СТАНОВИ

Како стотине младих људи из Амстердама не могу да дођу до стана, примoрани су да потраже бар привремено уточиште у кућицама на чамцима. О градском каналу у Амстердаму се много прича јер главном граду даје леп изглед а странцима још пружа могућност да виде читаво насеље на бродовима. Чак и овде нема довољно места за све који траже стан, а у самом граду број плацева је рациониран.

Чим неки рефлектант на стан добије дозволу он почиње да преговара са продавцем станова на чамцима. Понеки стан је већ употребљаван, а неки нови још немају ни струју ни воду. Становници се ипак сналазе — доносе воду а кувају на бутан гас, док за осветљење употребљавају свеће или петролејске

лампе. Ако и тога нема, онда једноставно — рано лежу.

У овим становима се борави привремено — док се не добије дозвола за улазак у градско насеље. Али, многи млади брачни парови су задовољни и овим пловећим кућицама, иако је канал доста удаљен од града.

Са обале до куће на чамцу долази се преко малих степеница. Ово наравно није погодно једино за децу.

АРАБЉАНСКА ПРИЧА

Два Арабљанина говоре о путовању авионом.

— У авиону се — каже један од њих — сасвим безбедно сада путује. Због чега се ти онда плашиш? Кад буде дошао твој час, Алах ће те наћи ма где био: на земљи или у ваздуху.

— Тако је — одговори други — али замисли ако Алах, док сам ја у авиону, дође по пилота?

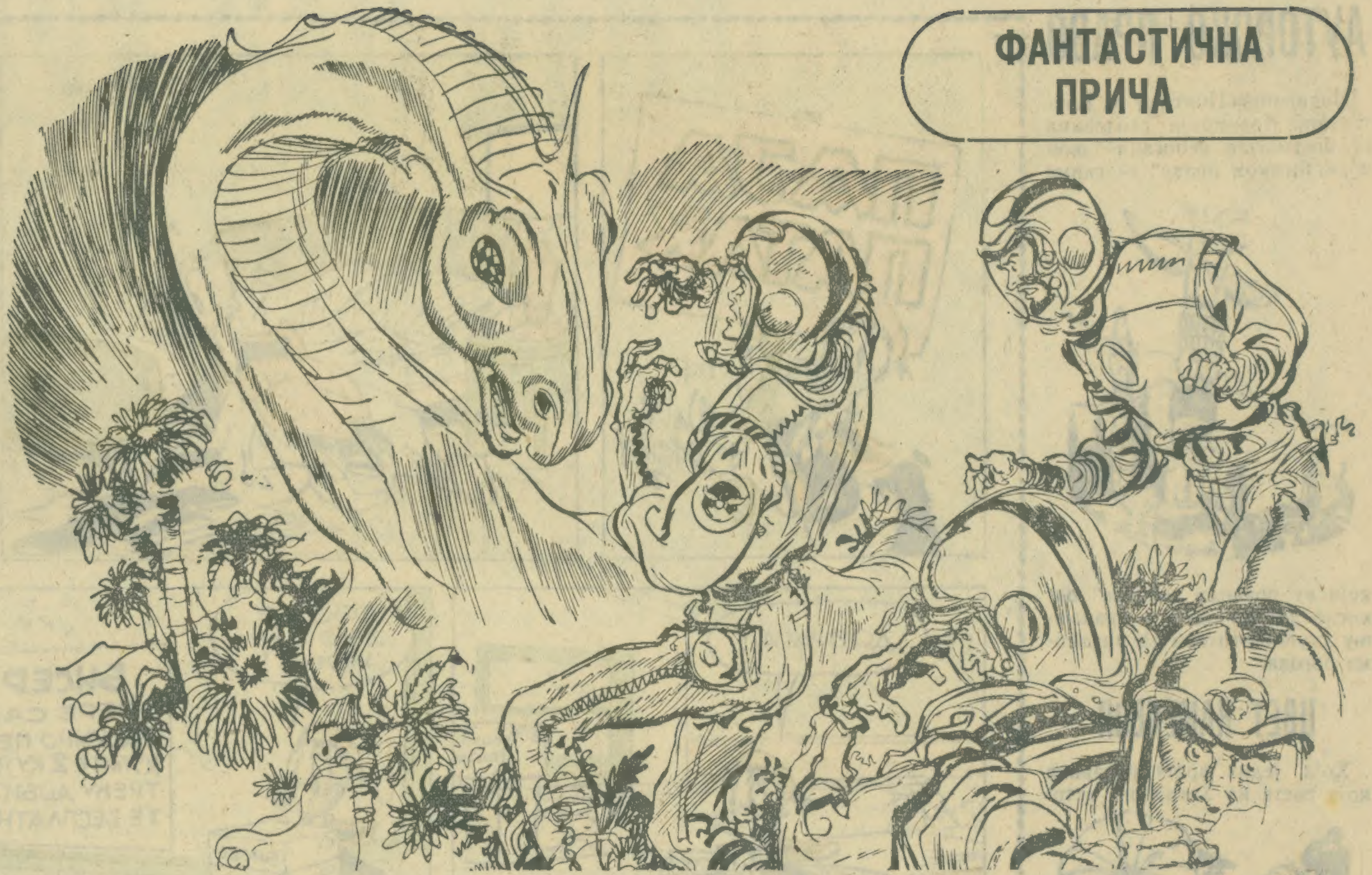
„Технички смо — надљуди, морално — нисмо још постали људи. То су најважнији проблеми нашег времена“ — сматра Хаксли, британски писац.

☆

„Потребно је две године да човек научи да говори али и више од педесет година да научи да ћути“ — рекао је Ернест Хемингвеј.

СТРАШНИЈИ ОД КУГЕ

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Безимена и незасита неман са планете Алтар VI апсорбује људе али се опет дели и враћа им њихов облик. Они постају део ње и враћају се на земљу да је покоре

„Са Тедом се морало догодити нешто необично док се налазио на путу по васиони“ — мислили су стално његова сестра Магда и зет Дејв Спалдинг док су га посматрали ове вечери кад се после пет година проведених у васиони вратио. У његовом понашању било је нечега узнемирујући чудног и необичног, што је Магду у извесним тренуцима наводило на мисао да он уопште и није њен брат. На Тедовом лицу је стално лебдео осмех, а баш он је учинио да се Дејв још од првог тренутка осећа непријатно. Било је у том осмеху нечега чудног, далеког и нељудског — као да се смејала маска на мртвом лицу човека.

— Да ли си дуго чекао док су вас пустили са аеродрома? — упита Спалдинг.

— Лекарски преглед само... Био сам готов око осам и четврт.

— Како онда ниси стигао раније? — упита га сестра. — Ракетом ти до куће није требало ни пола сата...

— Ишао сам подземном железницом. Нисам знао да је у овом делу града уведена ракетна линија.

Док су Тед Кени и Спалдинг разговарали о тим новостима, Магда је кришом посматрала брата. На његовој спољашности није било никакве промене, али је било тренутака кад јој се чинило потпуно стран. Неки глас јој је говорио да то није Тед иако није знала шта га је то чинило чудним и туђим.

Дејв приђе фонографу и притисну једно дугме. По соби се разлише звуци камерне музике.

— Ах, Моцарт! — рече Тед. — Колико га већ времена нисам слушао.

— Хоћеш ли нешто да попијеш? — упита га Спалдинг.

— Мислим да би ми годила чашица вискија.

— Исти си — рече Магда одагнавши неугодну сумњу која ју је упорно мучила. — Волиш исту музику и пијеш исто пиће као пре.

— Пет година није вечност... Има ствари које сам и заборавио. Али Моцарт и добар виски не заборављају се лако.

— Причај нам где си све био, ако то није службена тајна — затражи Спалдинг.

— Нешто јесте, али већи део није. Интересантна је, рецимо, планета Денеб. Око сто тину малих месеца круже око ње и преко ноћи је обасјавају блештаво белом светлошћу.

Пошто испразни чашицу, Тед их погледа и настави:

— Не можете ни замислити какво је то осећање наћи се поново на Земљи после толиког лутања по васиони.

— Колико си одсуства добио? — упита Спалдинг.

— Три недеље. Надам се да вам нећу много сметати.

— А онда опет пет година летења по васиони?

— Да. Маг. Само остаћемо у границама нашег галактичког система.

— Мора да је ваш живот веома узбудљив.

— Човек се навикне на то као и на све друго. Највише се досађујемо. Тек кад се негде искрцамо, време почне да нам лети.

После ових речи он устаде и поче да шета по соби завирујући у нове апарате произведене за време његовог боравка у васиони, а онда изјави да би радо пошао на спавање. Спалдинг пође да га испрати до његове собе.

Кад јој се муж после петнаестак минута вратио, Магда је још седела у истом положају и замишљено гледала у једну тачку пред собом.

— Могли бисмо и ми да пођемо на спавање, Маг. Већ је одавно прошло једанаест...

— Дејв, у мене се увукао неки страх. Не верујем да ћу моћи да заспим. За све време имам осећање да је Тед некако друкчији. Глас, па поглед, осмех... Ја га се плашим...

— Којешта.

— Хоћеш ли нешто да ми учиниш?

— Шта?

— Попни се до његове собе. Нађи неки изговор... Он се сад сигурно свлачи. Погледај да ли на грудима има један дуг ожиљак... на левој страни. Добио га је још кад смо били деца.

Дејв слеже раменима и пође. Закуцавши на врата он их отвори пре него што чу одговор.

— Тед, извини што улазим, али видео сам да у соби још гори светлост... — Спалдингов глас умукну пред леденим Тедовим погледом.

— Зашто си дошао? Мислио сам да вас за ову ноћ поштедим. Не повлачи се. Не можеш побећи...

Спалдинг покуша да се окрене према вратима, али му ноге отказаше послушност. Као да су имале хипнотичку моћ, Тедове очи га приковаше за место на коме је стајао. Ништа друго није видео до те ледене претеће очи. Покуша да проговори, али је с муком изговорио речи, а вилице му ударале једна о другу:

— Ко си ти? Шта хоћеш?

— У овом тренутку сам Тед Кени. У следећој секунди могу да се претворим у лик који зажелим. Али у ствари сам Тед Кени. Уосталом, како се узме — и јесам и нисам Тед... — притом се његово лице исцери.

— Шта то говориш? Пусти ме да одем...

— Не, нећеш отићи... Најпре чуј моју причу. Пре но што смо се искрцали на планети Алтар VI, био сам Тед Кени. Тамо постоје веома интересантни облици живота... Некадашњи васионски пилот Тед Кени пошао је с неколико другова у истраживање. Успут су наишли на једну огромну стену необичног облика. Тед ју је куцнуо ногом и она се изненадно покренула... То више није била стена, већ неман која се хранила свим што је живо.

— Тед, престани већ једном да говориш бесмислице.

— Не. Слушај ме до краја. Тед Кени и његови другови нису имали времена да схвате шта се с њима збило. Неман их је за неколико секунди апсорбовала, прогутала их, њихово месо, кости, мозак, њихово памћење, све. Али та безимена неман има способност да се дели — и да опет остане једно биће ма где се њени делови налазили и ма у ком облику били. Један део ње изделио се и претворио у Теда Кенија и његове другове, а други део је и даље остао да као непомична стена чека нове жртве.

— Магда је одмах осетила да си постао друкчији...

— Ја и даље имам целокупно Кенијево памћење, његов спољни лик, навике... Па ипак ја сам део немани и сви моји другови су само то. Сви смо ми та неман, а ускоро и сви људи на Земљи ће постати исто што и ми. Цело човечанство ће бити прогутано, апсорбовано необичном немани. На Земљи ће престати сваки напредак, јер ће људи бити осуђени да живе вечито у оном стадијуму у коме су се затекли пре тога. Стар ће остати вечито стар, млад вечито млад, богаљ вечити богаљ... Људска цивилизација ће се скаменити, престати да напредује — јер, иако имамо сва сећања и сва знања као пре, ми смо неспособни да створимо било шта ново, било шта што се није налазило у нашој свести до тренутка ове необичне смрти.

Тедово исцерено лице му се све више приближавало. Спалдинг устукну један корак, али се Тед баци на њега као изгладнела звер.

— Не опири се, потребно је само неколико секунди, Дејв, да и ти постанеш оно што сам ја... Ево, готово је.

После неколико тренутака који су личили на несвестицу, Спалдинг се усправи. За тренутак је као ошамућен гледао у Кенија, а онда се и његово лице исцери.

Пуна немира и зебње Магда је очекивала повратак мужа. Већ је било прошло петнаест минута. У једном тренутку јој се учинило да се горе чује неко гушање, али кад је мало боље ослушнула, закључила је да јој се то само учинило.

Нешто касније на степеницама се зачуше кораци. Кад се на вратима појави Дејв, Магда га погледа узнемирено:

— Задржао си се дуго. Била сам се већ забринула.

— Још се није био свукао кад сам ушао. Морао сам чекати да скине кошуљу... Видео сам ожиљак.

За тренутак Магда затвори очи. Шта се то с њом дешавало? Можда је имала грозницу... Глас њеног мужа звучао је некако неприродно... слично Тедовом.

— Дејв, јеси ли заиста видео ожиљак?

— Наравно. Зашто сумњаш? Дуги и модри ожиљак од кључне кости надоле. Добио га је кад је у детињству прескакао ограду.

— Је ли ти он то рекао?

— Јесте.

— Већ је скоро поноћ. Треба да спавамо.

— Причекај само минут, Маг, рече Спалдинг лагано.

Магда га брзо погледа и уздрхта. Лице њеног мужа личило је на бледу маску мртваца. Очи су је гледале страшним и мутним погледом.

— Зашто ме гледаш тако?

— Дођи овамо.

— Ту сам. Шта ти је?

Сва сломљена она приђе. Из груди јој се отеше јецаји:

— Шта је с тобом? Зашто изгледаш тако страшно? Јеси ли пијан? Умрећу... Упомоћ!..

— Само неколико секунди, Маг... Ето, сад ћеш постати део нас... Тед, ја, ти, а ускоро цело човечанство. Сви ћемо постати једно...

После неколико минута Спалдинг благо упита:

— Маг, схваташ ли шта се с тобом збило?

— Осећам се чудно. Знам, разумем све... Сећам се свега што сам раније доживела као Магда Спалдинг. Сад више нисам Магда, зар не? Да, сад сам део тебе и Теда, и свих чланова посаде...

— Ускоро ће сви људи на Земљи постати део нас.

— Као што видим, све је већ готово! Боље данас него сутра... — рече Тед улазећи.

— Сад можемо поћи на спавање — рече Спалдинг. — А сутра, чим се нађемо с неким насамо, апсорбоваћемо га...

— Једноставно и брзо. На овој планети за нас има доста хране. Неколико милијарди људи.

На вратима се зачу звук звонцета.

— Ко би то могао бити у ово доба? — узвикну Магда.

— Отворите му — рече Тед.

— Ох, то сте ви, господине Адамсе — рече Спалдинг кад се на вратима појави њихов први сусед.

— Опростите што вас овако касно узнемиравам. Учинило ми се да се из ваше куће чуо женски врисак, па сврatих да видим шта се то дешава.

— Истина је — рече Спалдинг — то је био глас моје жене.

На Адамсовом лицу се оцрта неверица.

— Све је сада у најбољем реду, господине Адамсе — додаде мирно Спалдинг.

— Онда опростите што сам вас узнемирио!

— Зашто мало не уђете, господине? — понуди Магда прилазећи му.

— Већ је сувише касно. Пошто је све у реду нема потребе...

— Ипак, можете попити једну чашицу. То вас неће много задржати. Ето, мој брат се вратио с пута, па да вас частимо...

Оклевајући за тренутак, Адамс уђе.

— Добро, немам ништа против једног доброг гутљаја. А то је, кажете, ваш брат? Мило ми је. Кршан младић изгледа...

Кад се врата затворише, Адамс се загледа у Теда али се нагло уозбиљи, а онда у недоумици окрете према Спалдингу и Магди. Али и на њиховим лицима је лебдео исти осмех... Прилазили су му испружених руку и претећег погледа. Кроз собу се разлеже слаб људски крик, а онда се поново све утиша...

Глад безимене немани са Алтара VI била је незасита. Данас господин Адамс, а сутра цело човечанство...

ЈАПАНСКИ СПОРТ

КАРАТЕ

Према статистикама Токио је највећи град на свету, а према проспектима и казивању туриста један од најмодернијих: има пет телевизијских станица, подземну железницу, безброј транзистора и друго.

Иако је Токио модеран град, Јапан није заборавио своје традиције. Знамо да су средњовековни витезови били наоружани оклопом и мачем, док су јапански самураји носили лаку сабљу. Да би постали прави вештаци у руковању оружјем морали су имати много стрпљења. Кажу, да га и данас имају, али га чувају само за себе.

Поред мачевања и њиховог чувеног џуда, они данас воле један доста необичан спорт — карате који такође захтева много стрпљења. Пореклом из древне Кине, некад се звао „кемпо“, а састоји се у томе да један део тела очврсне као челик. Како се то постиже?

Читаве часове, дане па и године људи се вежбају: прво, да би ојачали зглобове завлаче руке у дубоку кофу пуну пиринча. Доцније се он замењује песком, а песак шљунком. После овога ударају руком у даску и бетонски зид. Модерни самурај је добро извежбан тек кад је у стању да ударцем песнице разбије 12 црепова поређаних један на други а да ударцем ноге преломи три храстове даске које држе четири човека. Ову своју вештину и снагу модерни самурај може да искористи само на предметима, а према људима има право да је опроба само у случају самоодбране.

Један млади Јапанац успео је једним ударцем стопала да разбије две дебеле даске које су држала три човека.

МУЗИКА ЗА ВУКА

У шуми завејаној снегом два свирача наишла су на гладног усамљеног вука. Оружја нису имали, а нису могли побећи. Спасли су их звуци контрабаса

Било је то давно. Мој деда се родио у једном малом граду на истоку Пољске. Обрађивао је земљу и није знао за умор, а ипак када би дошло време одмору или забави, он је био први. Свирао је у бас, некад на хармоници, каткад на виолини. Био је весељак и док је свирао давао је такт ногом и стварао расположење, а понеку темпераментну полку и певао на сав глас.

Много је волео музику! Није било прославе која би се могла одржати ако деда није узео учешћа на њој. Обасипали су га позивима на венчања, рођења и разне светковине. Понекад је морао километрима да иде далеко.

Једне ноћи, већ веома касно, деда се враћао са својим братом после једне свадбе. Било је ужасно хладно, тако да су дисањем стварали „облак" паре испред себе. Пут од оближњег града, у коме су били, до куће био је завејан и водио кроз шуму. Јасна месечина стварала је од дрвећа дуге тамне сенке, а ниједне куће није било у близини, да се одморе и угреју. Осетили су се усамљени.

Цвокоћући од зиме журили су да већ једном стигну до куће — у безбедност и топлоту. Али ноге су отказале. Крагне својих бунди дигли су преко шубара а њих навукли до ушију. Брат мога деде је под мишком носио кутију са виолином. А деда на леђима свој огромни контрабас. Кућа је била још далеко.

Одједном су застали. Шта је то било? Пажљивије су ослушнули. Све им се учинило мирно. Наставили су пут. Кад оно опет! Овога пута није било више сумње — вук. Убрзали су кораке а ледена језа их је протресла. Поновни урлик као да је био ближи. Иза једног малог превоја стајао је вук. То је било сасвим довољно да се и веома храбар човек уплаши. Деда и његов брат су знали да гладни вукови нападају људе. А пошто је била зима и они остали без хране — кренули су сигурно да је траже. Хоће ли их напасти? Вук је ретко сам, обично иде у чопору. Да није можда овај звао остале? Хоће ли он сакупити десетак других? Почели су да убрзавају кораке колико год су могли. Вук је кренуо да их прати дуж превоја од кога их је делила пољана.

— Пожури, пожури, — молио је брат мога деду. — Погрчимо!

— Слаба би вајда од тога била. Имамо сувише одеће на себи — одговорио је деда.

— Па шта ћемо онда?

Вук је прешао преко пољане и кренуо ка њима.

— Да се попнемо на дрво?

— Стабла су обавијена снегом испод кога је клизав лед! Обојица су знали да је немогућно попети се. А вук се приближавао.

— Да га ударимо виолином! — предложи дедин брат.

Ово као да је покренуло мога деду. Не, виолином никако. Никада! А вук је већ био близу. Јасно се видело светлуцање његових очију.

Као да се нечега сетио деда се брзо повукао за једно стабло отворио велику кутију, ослонио контрабас на колена и превукао полако гудалом по жицама. Вук је застао. Почео је да гледа лево-десно и да стриже ушима .

Још једном је деда превукао гудалом преко жица; звук је био много јачи, веома низак и претећи

Збуњен, вук је застао, и онда одједном одскочио и у великим скоковима нестао. Само је репом махао као у знак поздрава.

Са пуно љубави деда је отро снег са контрабаса и ставио га у кутију. Кренуо је са братом кући кроз пусту и тиху ноћ: један је још носио виолину под мишком, а други контрабас на леђима.

Колико се даје за стан

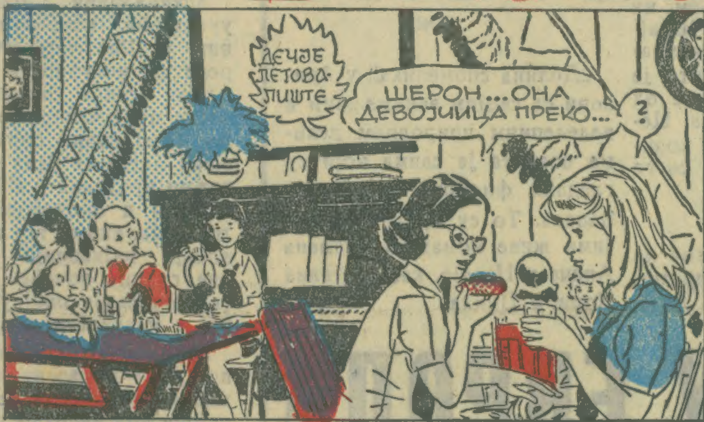
Издаци за станарину су веома различити у појединим земљама. Али је у већини европских земаља прилично уједначен проценат којим станарина учествује у укупним трошковима једне породице У западноевропским земљама највише за станарину троше грађани Велике Британије — 15 до 35% свих породичних издатака а најмање се за станове даје у Грчкој — свега 7—9% породичног буџета.

У Западној Немачкој станарина учествује у породичном буџету са 17—21%, у Данској са 17—22%, у Француској са 11—14%, у Ирској са 15—17%, у Италији са 13—16%, у Холандији са 22—26%, у Норвешкој од 16—17%. Аустрији од 13,5 до 18,5%, у Португалији са 13 до 19%, у Шведској са 17 до 20%, и Швајцарској од 19 до 24%.

WALT DISNEY

БЛИЗНАКИЊЕ

У тричетвртинском такту

Тричетвртински такт је још од Моцартових „Немачких игара" остао најпопуларнији ритам у музици. Да ли у менуету, валцеру, бостону или енглеском валсу — увек је он био привлачан за играче. О Јохану Штраусу — сину, „краљу валцера" и творцу најпознатијег валцера „На лепом плавом Дунаву" причају се многе згоде. Умро је крајем прошлог века и сахрањен је на гробљу — између Франца Шуберта и Јоханеса Брамса.

Једна од најинтересантнијх епизода из Штраусовог живота, враћа нас у 1872. годину у Бостон, на прославу закључења светског мира.

Американци су пошто пото хтели да упознају „краља Цека" из Аустрије и зато су позвали Штрауса да диригује у њиховој земљи. Он се устручавао и извињавао говорећи:

— Ништа то није извести један валцер са штапићем у руци.

Али је на крају ипак отишао, јер је новчани износ био привлачан.

За свечаност у Бостону подигнут је за Штрауса подијум висок као кућа. На степеницама са обе стране стајало је 50 помоћних дигирената а 1087 музичара и хор од 20.000 певача чекали су знак за почетак валцера „На лепом плавом Дунаву". Преко 100.000 слушалаца присуствовало је овом супер-концерту.

У плавом фраку попео се Штраус „небу под облаке", дрхтећи од треме. Узео је штапић у десну руку. Публика је очекивала чудо и оно се десило: кроз ноћ се проломио пуцањ из топа — знак за почетак.

И данас се још сматра као чудо како је „краљ валцера" успео да одржи склад у тако огромном ансамблу. Савременици тврде да је то био незаборован доживљај. Такт од три четвртине као откуцај срца диктирао је огромном броју музичара и певача заједнички ритам.

О Штраусу се зна само толико да је обливен знојем, посрћући, сишао са подијума и прогунђао:

Краљ валцера Јохан Штраус.

— Ово је био штрапац! Водите ме из Америке.

У Бечу је изјавио да неће више ништа да има са тим „дивљацима" које је открио Колумбо.

Јохан Штраус је написао 479 валцера и 16 оперета. Али и у Бечу и у Америци остао је један апсолутни господар — валцер број 314 „На лепом плавом Дунаву".

У Америци је овај валцер 1939. године освојио „златну плочу". Тачно 40 година после смрти аутора валцер је снимљен на грамофонске плоче под диригентском палицом Леополда Стоковског. Достојанствени филхармоничари показали су да ритам, пун замаха, умеју да култивишу.

ЏЕПНИ АСТРОНАУТИЧКИ МОТОР

У главним цртама, астронаутички мотор личи на прстен и толико је лак да се може носити у једној руци, а капацитет му је око 5 милијарди километара.

Ову машину је произвела америчка творница „Хјуз" и приказала је стручњацима. Помоћу ње ће Марс и Венера постати Земљино „предграђе", а путовања до Нептуна и Плутона била би исто толико остварљива када би ова небеска тела била мало више гостопримљива.

Мотор ће моћи да се користи 1975. или 1980. године. Зашто? Зато што овај, јонски мотор, није довољно јак да ишчупа космички брод из загрљаја земљине теже. За сада би могао да дејствује само са неке васионске платформе или са ракете пошто она достигне врхунац лета.

Принцип кретања мотора састоји се у претварању нуклеарне енергије једног малог реактора у електричну енергију. Његово гориво је цезијум чији се атоми претварају у јоне, а ови се избацују позади тако да стварају потисак. Помоћу оваквог мотора моћи ће да се за 17 дана стигне на Марс и повратак на Земљу не ће бити доведен ни у какву сумњу.

КОД »МИРНИХ ЉУДИ«

У пустињама на југозападу Северне Америке племе Хопи сачувало је старе обичаје

Хопи значи на језику Шошона — мирни људи. А они су једно племе Индијанаца, које живи на југозападу САД. Оно привлачи туристе својим чувеним плесом кише, најлепшом и најшароликијом приредбом те врсте код северно-америчких Индијанаца.

Наука, која се после првог светског рата, почела интензивно да бави проучавањем живота Индијанаца, установила је да племе скромних, мирољубивих Хопиа — који су у својој домовини Аризони у мањини према Апачима и Навајосима — поседује највишу културу међу свим индијанским племенима у САД.

По језику су Хопи сасвим блиски Шошонима, међу којима је најпознатије племе Команча. Међутим Хопи нису номади, не мењају пребивалиште и баве се земљорадњом. Припадају Пуебло-племенима која зидају куће за становање.

Ни једно друго племе није тако многоструко доказало свој смисао за уметност као Хопи — и у изради одела, лончарству, плетењу сламом, и изради сребрног накита. Земљорадњу су развили под врло тешким околностима и довели је до завидне висине.

Врела и сува клима, јер сунчаних дана има 80%, веома отежава производњу кукуруза, дувана и гајење ћурки, али, изгледа, баш она утиче повољно на развијање уметности и занатства.

Тако се у пустињама југозапада, индијанска култура сачувала као најчистија, јер су се и сами Индијанци овде мање мешали. Од 360.000 њих који живе у САД, читава трећина, око 80.000, од којих је једна четвртина Пуебло́са, живи у Аризони, а остали у Новом Мексику.

Индијанске власти при влади САД учиниле су све да се што више помогне уметничко занатство Индијанаца. Тако су отворене 22 продавнице „индијанске радиности" што омогућава туристима да дођу до њихових лепих и ретких уметничких и занатских производа.

Највећи избор пружају племена Аризоне, а најлепши и најразноврснији предмети рађају се у кућама од иловаче „мирних људи".

★

На падинама брда Пуебло Индијанци подижу своје куће. У већини случајева то је само једна велика кућа или природна пећина повезана ходницима. У науци се таква села зову „једнокућна". Доскора на њима није било врата, него се пењало мердевинама на кров, а отуда улазило кроз мале отворе. Због ога су оне пружале већу сигурност за време напада непријатеља. Данас су већ углавном нестале мердевине, а појавиле се врата и прозори.

★

Веома врела и сува клима није погодна за одгајивање кукуруза, главне хране Хопиа. Иако се одавно служе вештачким наводњавањем, читава област, велика као Швајцарска, једва може да исхрани 50.000 становника, што је отприлике сто пута мање од броја њених становника. Целу Аризону, пространу колико Италија, насељава свега 1,200.000 људи.

★

Највеће номадско племе на југозападу, Навајоси, примило је име од шпанских досељеника а углавном живи од гајења оваца. Због тога су постали и добри ткачи ћилимова и ћебади. Изванредне шаре са њихових рукотворина примила је и светска текстилна индустрија.

★

„Долина споменика" у Аризони са својим занимљивим и велелепним природним деловима позната је свима који су гледали филмове са дивљег Запада. То су предели у којима живе номадска племена Апача и Навајо, као и стална Хопи и Цуниа.

Корпе и тањири израђени од сламе права су ремек-дела, а најлепши узорци, по изради и боји, су производи Хопиа

Богатство хопи културе приказано је свечаном ношњом једног поглавице и његове жене. Орнаменти су остали исти као и у 900. години наше ере. Накит од сребра богато је украшен тиркизима

СВЕЖЕ МЛЕКО ПОСЛЕ 4 НЕДЕЉЕ

Захваљујући новим уређајима конструисаним у Шведској створене су могућности да млеко остане свеже и после пуне четири недеље. Овај начин одржавања млека се сада детаљно проучава у Швајцарској и произвођачи тарде да, ако се покаже добар, најкасније за две године почење да се примењује овај уређај у млекарству.

У питању је нарочити поступак конзервисања млека у боцама: које се најпре под високим притиском за неколико секунди загреје до 150 а затим охлади на 80 Целзијусових степени. Притом се не само обезбеђује свеже млеко пуне четири недеље него се сачувају сва његова хранљива својства, укус и боја.

ПОСЛЕДЊИ ДЕБЕЛОКОЖАЦ У ЕВРОПИ

Од каменог доба до данас дивља свиња је била божанство, сатана и посластица гурмана — У Индији је сматрана за оваплоћење бога Вишне, Арапи су бежали од ње као од страшне црне куге

Последњих месеци у многим европским земљама јављају се чопори дивљих свиња. Упадајући у баште и повртњаке оне пустоше све до на десетак метара од стамбених зграда. Пошто се прва већа инвазија догодила неколико година после првог а садашња после другог светског рата, многи су склони да закључе како постоји некаква веза између послератног мира и миграција дивљих свиња. Таква претпоставка је наравно потпуно искључена, мада су нам природа и закони сеоба дивљачи још непознати.

Последњи дебелокожац

У Европи углавном постоје две врсте дивље свиње које се првенствено разликују растом. Већа је тешка 180 до 200 килограма и живи у долини, мања се стани у планини и ретко прелази 100 килограма. И једна и друга врста имају мрку, сиву и мркоцрвену длаку.

Шапе су јој мале и невероватно чврсте. Брза је као јелен иако на себи носи велику наслагу мишића и сала.

Главно оружје дивљег вепра су зуби, оштри као бријачи, којима пори све, од пса до коња. Вепар је веома опасан и за човека. Кад клопара вилицама као да „туца лешнике" значи да се припрема за напад губицом одоздо нагоре. Уколико је старији све је јачи и издржљивији.

Његова њушка ,која се завршава рилом, увек је влажна и лепљива. Њоме рије и претура земљу, она је орган пипања и њуха. Ноздрве су вечито пуне земље, али то нимало не смета да има префињено чуло мириса .Са велике даљине осети гониче и увек им умакне.

Припитомљена је у камено доба

Дивља свиња живи као номад у чопорима. Земљу рије да би се из ње хранила црвима, ларвама, кртицама и мишевима. Рије по кромпиру и репи, напада неотровне и отровне змије а успут и по којег зеца. Пошто је љубитељ зеленишa, пустоши житородна поља баш кад класје зри али га више уништи но што поједе.

Кад гони жртву, или кад се сели с једног краја на други, јури право, пробија све препреке, крчи и рашчишћава великом снагом. Проваљује и жичану ограду, продужује несметаном жестином и не зауставља се ни пред потоцима и рекама, јер је одличан пливач. Било је случајева да је вепар трчао и цео километар иако је у срцу носио куршум.

Разлика између домаће и дивље свиње објашњава се дугим припитомљавањем које је почело од млађег каменог доба. Постоје докази да је негована и у сојеницама чији су остаци откривени у Швајцарској. Пошто је имао потребу за салом, човек је дивљу свињу затварао у тор и хранио је на специјалан начин. Одстрањена из живота у природи, она се постепено смањивала, добијала је у дужини, као што су и чељуст, кожа и длака променили раније особине. Претпоставља се да је свињче припитомљено одмах после пса. У то време човеков далеки предак још није присвајао производе животиња као што су млеко, вуна или јаја. Једне животиње су му служиле као живе — да му носе терет или да га чувају, друге да би се њима хранио.

За убиство дивљег вепра — царство небеско

Међу дивљим свињама има исто толико врста колико и међу онима које смо подигли укрштањем. До пре релативно кратког времена у Европи их је било у изобиљу. Долазиле су до самих градова да их пустоше а да не говоримо о селима. На пример, још у 16. веку околину Лондона су угрожавали чопори ових дебелокожаца. У Француској, Шпанији, Немачкој и Италији навањивале су на градске капије и уливале страх грађанству. Проглашаване су сатаниним кћерима, суђено им је и спаљиване су на ломачи. Многи је монах проглашен свецем зато што је убијао или тамањио дивље свиње.

У нашој земљи било их је много. Дивљи вепар био је страх и трепет за путнике кроз Србију углавном све до половине прошлог столећа. Насељавао је све шуме а нарочито планине централне и источне Србије.

Снажан, необичног изгледа и крволочан, ушао је у митологију многих народа, од далеког, средњег и блиског истока, преко старе Грчке и Рима до средњовековних држава. У Индији је представљао оваплоћење бога Вишне, у Риму је био посвећен Дијани, док су се Јевреји и Арапи клонили дивљег вепра као куге.

Гурмани, међутим, увек су ценили његово месо. На многим банкетима, од Хомеровог доба до данас, дивља свиња представља једну од највећих посластица.

Лов на дивље свиње, према репродукцији из „Књиге о лову" Гастона Фебруса, штампаној у XIV столећу

Напетост

У белгијској предизборној кампањи борба међу партијама развијала се највише — за време приказивања вестерн и криминалних филмова. Када би напетост у филму достигла врхунац — упалила би се у сали светлост, говорници би ступили на подијум и држали тада своје изборне говоре. Нико за то време није напуштао салу јер је свако хтео да види крај интересантног филма који је приказиван тек пошто је пред изборни говор завршен.

Његов најбољи пријатељ

Осамдесетогодишњак Шарл Рин, чија је жена умрла пре неколико година, оставио је сву своју уштеђевину једним новинама. У тестаменту је стајало: „Оне су мој најбољи пријатељ. За доручком сам могао увек да се заклоним њиховим листовима од незгодних питања моје жене, при спавању мирне душе да испод њих хрчем а када сам желео да будем слободан требало је само да кажем: „Идем да купим новине"."

ПРВА ПОЗОРИШНА РЕЧ У БЕОГРАДУ

Нико се лакше не може да поправи него кад се сам својим будалаштинама смејати почне — тврдио је Стерија

У лето 1841. године заједно са осталим државним установама, пресељен је из Крагујевца у Београд и Лицеј. Професори су били Атанасије Николић и Јован Стерија Поповић. Геометар по струци, први је био човек разноврсног интересовања и шире културне делатности. Прешао је у Србију 1839. године, а Стерија 1840 — обојица на позив српске владе.

Николић је у почетку предавао филозофију и општу историју, а потом математику, и био први ректор Лицеја. Стерија природно право на правном одсеку. Тако су се срела два човека која су и ван свог стручног и чиновничког звања имала заједничко „мило поље за своју делатност" — позориште.

Свршени студент политехнике и наставник гимназије у Новом Саду, Николић је „основао с децом из основних школа и гимназиста дилетантску позоришну дружину, дајући представе с доста добрим успехом. Но он није био само организатор дилетантске позоришне дружине, већ је и глумио.

Своју позоришну делатност у Новом Саду завршио је 1828. године и поново ју је обновио у Србији 1840. као професор и ректор Лицеја у Крагујевцу. За разлику од „дворског" позоришта Јоакима Вујића, које је зависило од расположења кнеза Милоша, представе Николићеве дилетантске дружине биле су приступачне и ширим слојевима.

У ствари, позориште у Србији, без обзира на извесне прекиде, има свој зачетак у Николићевој дружини. То је оно језгро из кога је исклијала мисао да Србија добије своје стално позориште. И после готово три деценије она га је и добила.

Јован Стерија Поповић је у Војводини био познатији као „списатељ жалосних и веселих позоришта" него као професор латинског језика у Вршцу. До свог преласка у Србију он је објавио читав низ књижевних дела, међу њима и врло популарне позоришне комаде које су још пре њиховог штампања, приказивале војвођанске позоришне дружине. Поред превода, прераде и „посрба" неких дела којима су се служиле те дружине, Стеријина су сачињавала главнину домаћег репертоара.

„На Ђумруку, пише Атанасије Николић у својој аутобиографији, уступи ми се (1841) једна магаза, у којој направим позорницу, и ту се отпочну представе давати. Позоришне представе са дилетантима продужене су успешно преко целе зиме, два пута преко седмице: четвртком и недељом и ја сам представљао Вукашина у представи Смрт цара Уроша V. А 1842. на пролеће успело се да се састави друштво глумаца, које је имало и потпору од стране правитељства, под мојом управом."

Дилетанти су се припремали неколико месеци а главни проблем је представљао репертоар. Николић је прво „сачинио по народној песми" позоришну игру с песмама Краљевић Марко и Арапин, за коју је саставио музику J. Шлезингер, капелмајстор књажевскосерпске банде а г. J. С. Поповић начини „Смрт Стефана Дечанског", за свечану представу отварања позоришта у Београду 4. децембра 1841. године.

На Вујићево крагујевачко позориште готово се већ и заборавило. Оснивачи позоришта у Београду шире су и дубље схватили његов задатак: као „нуждну школу", која не само да кроз забаву и разоноду исправља људске нарави него и одржава „у памети дела наших предака и судбину њихову", и „понавља на даскама народни живот ради поуке и утврђивања у патриотству".

Стерија је на пример, свога Владислава написао у намери да савременике опомене на разумније поступке у међусобним односима и у јавном делању. Сваки од његових историјских драмских списа има тенденцију: уз херојска дела српских владара и витезова он износи и оне ситне али штетне појаве које замрачују лик појединца и читаве нараштаје трују, приказује пакости и злобе које умањују велика дела и сјајне подвиге.

Позориште је замишљено као морални и национални васпитни завод, а његови оснивачи и пријатељи желели су да одигра значајну улогу у културном и политичком животу српског народа.

Тешкоће су биле у томе што за такав задатак није било довољно позоришних комада подесених по свом саставу и изразу, за младу позоришну публику. Управа позоришта прихватила је зато приказивање комедија, веселих позоришта или позорја, како се то онда звало, јер нико се лакше не може да поправи „него кад се сам својим будалаштинама смејати почне".

Те Стеријине речи наведене у предговору „Лаже и паралаже" прве његове комедије, представљале су и погледе српских позоришних трудбеника на улогу комедије уопште у људском друштву.

Али и националне и политичке прилике у Војводини и Србији првенствено су захтевале репертоар који би обрађивао значајне догађаје и величину некадашње српске славе, његову борбу против непријатеља, подвиге омиљених народних јунака и витезова, хајдука, и народни живот у свим видовима. Осећала се насушна потреба да се створи српски оригиналан позоришни репертоар.

„Господо списатељи театралних дела, пише дописник Пештанско-будимског скоротече говорећи о позоришту у Београду, — дајте из српске старе и нове историје, дајте из српског живота театралне сачине! Ајдучки живот нашег народа по Турској, Карађорђев бој за веру, даће вам красан материјал, само штудирајте карактер и језик. Нек вам јунаци, жене, сељаци на театру делају, говоре, и карактеризирани буду као Срби. Ето вам венца славе, у којој ће и они који се тешко задовољавају, затрубити."

Дилетантско позориште Атанасија Николића тек је започело са радом, а у Српским новинама (15. XII. 1841.) изашао је оглас „Управитељства овдашњег театра", објављен по „налогу вашем" — што је у ствари први наш конкурс за глумце и за драмске списатеље: „Управитељство овдашњег театра даје сваком сочинитељу по народној историји, по народњем карактеру и обичајима устроjеном за представљање делу по важности и величини истога од 6 до 15 цесарских дуката; за преводе по нашим опстојатељствима и за развитак нашег вкуса способне од 4 до 6 дуката".

Марко Карамата, чиновник књажевске канцеларије, уступио је управи театра без икакве награде свој превод веселе игре Карташ и два своја оригинална, али сасвим слаба сочиненија. Одмах потом Јован Стерија Поповић „следујућа оригинална сачињенија за представљање": „Смрт Стевана Дечанског", „Превару за превару", „Женидбу и удадбу", „Волшебног магарца" и „Ајдуке". Све су то били Стеријини сасвим нови комади, до тада још нигде извођени. Стерија је приложио театру још жалосну игру „Владислав" и шаљиву „Симпатија и антипатија".

Атанасије Николић, вештак у састављању позоришних комада с песмама и Шлезингеровом музиком, извео је своју, прву српску, односно „крагујевачку оперу", — „Женидбу Стефана Душана, цара српскога, — сочињену по народној песми".

Од постојећег националног репертоара извођена је ужаснострашна игра Смерт Уроша Пјатаго, последњег цара српског од Стефана Стефановића; Пријатељи, весела игра, и Владимир и Косара драмско оригинално сочињеније, оба комада од Лазара Лазаревића.

У целој тој првој сезони од укупно 53 изведена комада, домаћих је било двадесет, а од тога тринаест Стеријиних. Национални репертоар, коме се придавао толики значај, био је сасвим оскудан. Настала је зато потрага за страним позоришним делима, која би могла да буду прерађена и примењена на наше прилике.

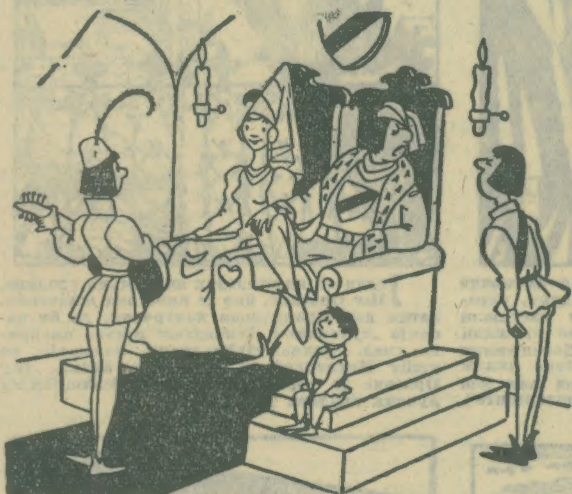
Прва позоришна дружина у Београду је састављена од младих чиновника а „женскиње" су госпођица Катица и Марија која је доцније постала позната београдска амамџика.

Поткрај сезоне било их је четрнаест плаћених глумаца и четири глумице, од којих из Загреба две. Оскудица у глумицама нарочито у почетку, одразила се и на репертоару. Наши списатељи су у своје позоришне комаде уносили сасвим мали број женских лица, једно или два, врло ретко више. Понекад су поједина чак и брисана, нарочито мање значајна, слушкиње например, или једноставно замењивана мушкарцима.

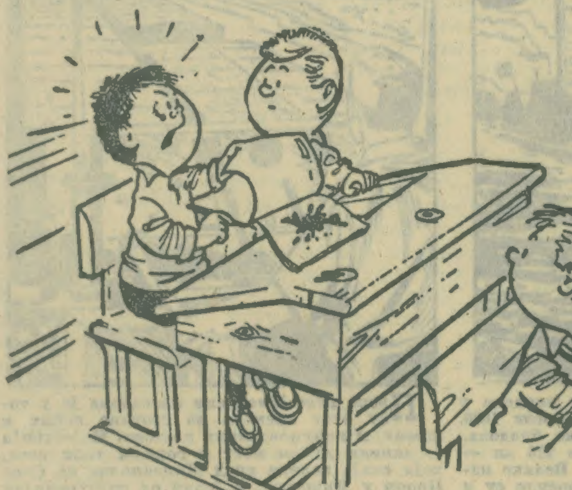
МАЛО СМЕХА

— ИМАМ СПИСАК СВИХ ДЕЧЈИХ БОЛЕСТИ И ПО ЊЕМУ ЋУ БИТИ БОЛЕСТАН СВЕ ДО ВЕЛИКОГ РАСПУСТА.

— ПОТРАЖИТЕ УЧИТЕЉА ЛАТИНСКОГ ЈЕЗИКА ДА УМЕСТО НАС ТРАЖИ „ВИС".

— ЛЕПО САМ ПОЧЕО!

Жена-Робинзон

„Искрцавање најстроже забрањено" — пише на дрвеним таблама пободеним на више места дуж обале малог острва Инцирили у Мраморном мору. Приступ на ово острво забрањен је већ десет година. Јер, управо отада једна жена живи на њему животом Робинзона.

Кристин Мони или Ајша Мерал, како се зове откако је прешла у мухамеданство, живи на острву у потпуној усамљености. Као дечји лекар радила је некад у Паризу, а касније у Каиру. За последњих пет година она ниједном није напустила острво. Једном месечно с копна долази на острво један рибарски чамац да јој донесе уље, цигарете, новине и остале неопходне ситнице којих се, и поред свог усамљеничког живота, није могла одрећи. Све остало што јој је потребно за живот има на острву: јаја, месо, вуну и сир, које добија од својих оваца, коза и кокоши. Иза мале дрвене куће коју је сама подигла налази се повртањак, а свуда око ње стабла смокава.

— Понекад, нарочито кад дува „лодос" — топли јужни ветар — те рибар који ми иначе доноси ствари с копна, седмицима не може да дође, осећам се помало усамљена. Али, тада имам своје старе часописе и радио на батерије. Шта бих ја радила у великом граду с тим силним људима? Да се поново на њих навикавам? За то сам већ сувише стара — изјавила је она једној новинарки која је упркос забрани ипак успела да се искрца на обали и да с њом разговара. — Лети има више разоноде јер три пута недељно одлазим својим чамцем у риболов. Ловим чак и туне, наравно харпуном.

Унутрашњост дрвене куће више је него спартанска. Мала кухиња и ништа већа соба и у њима груб дрвени сто, клупа, три столичице, а у углу лежај покривен козјим кожама. На једном зиду виси огроман нож који служи за скидање кожа са убијених животиња, а на другом петролејка. У једном углу куца велики старомодни часовник, испод њега леже два пса. Мала полица испуњена је делима француских филозофа, приручницима о пољопривреди, повртарству и риболову, као и једно медицинско стручно дело о унутрашњим болестима.

Често су људи покушавали да се повуку на какво усамљено острво. Мало њих је издржало дуже од неколико месеци. Међутим, ова необична жена потпуно је задовољна својим животом нешто модернијег Робинзона.

СЛОНОВИ ПЛАЧУ КАО ДЕЦА

Хватање дивљих слонова ласом. Само љубављу може се најјача животиња приволети да слуша човека. Габријела Бертран, ловац, прича о хватању слонова у Индији

Још преисторијски човек је у слону открио титанску снагу природе којој се дивио са страхопоштовањем и коју је желео да подвргне својим потребама. Међутим, и он је исто као и савремени ловац осетио да се снази слона не сме супрот ставити силом јер би га то довело до пораза. Уместо непоштедне борбе на живот и смрт коју људи одувек воле са другим животињама, они су слону понудили — своју љубав.

Свако не може бити ловац на дивље слонове. То је вештина у којој не помаже снага, суровост и лукавство. Не постоји ништа тако ужасно као што је махнита јарост слона и зато на њега људи никад нису уперили копље нити га ошинули бичем. Од првог сусрета труде се увек да га увере само у пријатељске намере.

У племену које се од искона бави ловом на слонове, код индијског раџе Пракритиша Чандре Баруа, провела сам неколико недеља. Било је то у асамском дистрикту Голпара. Раџи као шефу фандија припада част да баци прву фанду, јутени ласо, на врат дивљег слона. Читавих седам месеци, од октобра до марта, са десет професионалних фандија и великом пратњом раџа живи у номадском логору на обронцима планина. Чим монсунски период са својим провалама облака мине, слонови почну да се спуштају са хималајских обронака према сливу Брамапутре и њених притока. Крда од 40 до 50 слонова, са необичном правилношћу, крстаре кроз тај крај дуг 1.000 а широк 100 километара.

За слонове тада настаје рај. Дрвеће банана препуно је мирисних, слатких плодова и хране има на све стране у изобиљу. То је доба када слонови бирају своје друженице за цео живот.

Крда се споро крећу јер слонови отромаве услед добре исхране — сваки дневно поједе и попије око 400 до 500 килограма! Поред тога нису истрајни „пешаци“, прелазе највише пет километара на сат. За њих закони џунгле не постоје. Прави краљ прашуме није тигар коме слон може да једним ударцем сурле пребије кичму — већ слон који не зна за страх нити снагу кадру да му се супротстави. Вода представља његов једини животни проблем и зато крај река њега вреба једина опасност — човек.

Асам је крај у Индији где се дивљи слонови једино хватају ласом. Организовати такав лов представља огроман посао: диже се неколико мањих и један већи логор за стотину ловаца и њихових помоћника. Дивљи слон се хвата помоћу питомог, на чијим леђима седи бацач ласа, фанди, и његов помоћник махут.

Чим су из далеке прашуме стигли први крици извиднице раџа је издао наређење да огромна поворка крене. Успут су запаљене велике ватре које треба да спрече слонове да умакну у нежељеном правцу. Јер ватра је једина сила која може да им утера страх у кости.

На пропланку је једно стадо слонова мирно пасло. Да их не бисмо преплашили јер имају изванредан њух, ишли смо у супротном правцу од ветра. Први фанди је изабрао једног младог слона. Обично се и бира да нема мање од пет година јер су ти слонови још сувише нежни, нити више од 14 година јер одрастао добија такву снагу да лако убија припитомљеног слона.

У гробној тишини, на врховима прстију, махут води слона на чијим се леђима налази фанди. Од хладнокрвности и присебности та два човека зависи им живот. Када се довољно приближе жртви фанди спретно баца ласо чији се клизави чвор заустави на врату животиње док омча обухвати његово чело и сурлу. Када слон осети да га је нешто засврбело спусти сурлу према земљи и омча ласа пада низ његов врат све до груди. Хитрим покретима фанди прикупља уже да слон не би имао залет за бекство или напад. Све се одиграва у највећој тишини јер би и најмањи шум био довољан да код осталих изазове пометњу. Млади слон се још није ни покренуо а већ су га два огромна питома слона својим телима прикљештила. У том тренутку сви присутни сложно почињу да пуштају снажне продорне урлике.

Дивљи слонови тада дижу сурле и полако се повлаче. Понекад се умеша у гужву мајка да би спасла своје младунче. У тим тренуцима живот ловаца је у великој опасности.

Ухваћени слон се одмах води у заробљенички логор где га ловци немилосрдно сапињу. Све четири ноге су му размакнуте у страну и чврсто спутане дебелом ужади везаном за кочеве дубоко побијене у земљу. Заробљеник убрзо у отимању изгуби сву снагу и почиње да јечи и — да „плаче“. Крупне „сузе“ очајнице теку му из очију. Читавих 48 сати чувари не дају слону ни кап воде ни залогај хране. Тек трећег дана ујутру махут му доноси воду и шећерну трску.

Тада већ почиње дресирање: прво да се навикне на присуство човека, на његов глас и на ватру. Када се ослободи првог страха одводе га у велики логор где престаје да „плаче“.

Само првих дана укротитељи се служе суровим поступком: сатима витлају зажареним пламеним буктињама пред његовим очима и боду га копљем иза ушију и по сурли. Циљ им је да га навикну на пламен и да ублаже његов гнев.

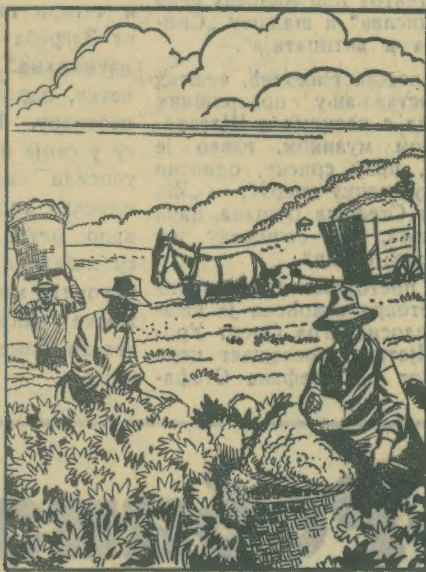
Да би слон осетио како и живот у друштву човека може бити леп и угодан почињу да га мазе и да му чине разноврсне уступке. Данима му махути и фанди уз уво певају благе и мелодичне песме о прашумским ветру и сочним пашњацима, хране га посластицама и милују. Једна од њихових песама гласи:

„Ухватили смо те, слонче; живећеш са нама као брат, научићемо те на логорски живот, неговаћемо те, бићеш наша једина брига. Још дражи си нам од наших драгих које смо оставили у селу, крстарићеш са нама прашумом којом се разлеже пој хиљада птица и зујање инсеката. Спаваћеш с нама под звезданим небеским сводом.“

„Сузе“ слона су се осушиле јер је и млада животиња осетила и бол и грубост и нежност и љубав. Најзад слон пристаје да једе — и то је његова прва капитулација пред човеком.

Од тог тренутка човек ће смети да стави руку на њега. Временом ће се попети и на његова леђа — то је друга победа укротитеља. Али слон се још не братими са човеком и његова краљевска гордост још није побеђена. Да би се то постигло потребно је пружити му доказ правог поштовања и искрене љубави: да му млади ловац приђе са граном банане. Дешава се да момак животом плати тај свој излив љубави: довољан је само један захват сурлом па да он заувек изгуби дах. Али прими ли слон то прво човеково подворење — између њих је заувек склопљено нераскидиво пријатељство.

ОТАЦ РЕКА

Године 1793. Ели Витни је измислио кру њачу — машину за одвајање семена памука од влакана — што је појевтинило и поједноставило производњу. Услед овога су нагло почеле да ничу велике плантаже памука у пределима доњег тока реке која је обезбеђивала не само погодан и брз транспорт, него и навођавање поља.

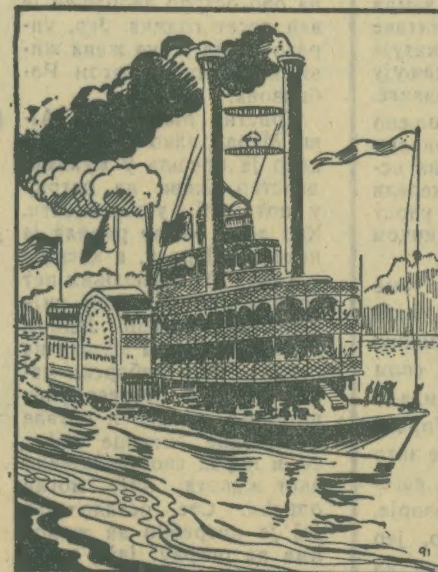
Половином прошлог века почела је да цвета једна у оно време типично америчка новина — пловећа позоришта на Мисисипију. То су били пространи бродови, украшени и грађени као права велика позоришта. Бродови су пловили реком и застајали највише у удаљеним и усамљеним местима да би и људима који тамо живе пружили разоноду и попунили им велику празнину повезујући их са спољним светом. Досељеници су били одушевљени овом новином и зато су та позоришта и њихове представе имали великог успеха. Мада су ови бродови одавно већ нестали са реке, успомена на њих још је свежа у Америци, јер је стално одржава музичка комедија „Пловеће позориште“.

Један од најстаријих америчких градова, Њу Орлеанс, био је прво под шпанском, затим под француском контролом, да би касније „куповином Луизијане“ постао амерички град. Захваљујући своме положају, на ушћу Мисисипија у Мексички залив, Њу Орлеанс је постао један од најзначајнијих лучких градова у САД.

Нешто јужније од Њу Орлеанса, Мисисипи се разгранала у велику делту која по пространству одговара величини Холандије. Био би потребан теретни воз дуг 240 км да би избацио земљу коју сваког дана река наноси у залив. У току једне године преко 400 милиона кубних јарди слаже се на дно делте или самог залива.

Крајем прошлог столећа и почетком овог, бродови су постали праве „пловеће палате“ луксузно и скупоцено опремљене. Својим путницима су пружали сав конфор који је у то време био познат. Подухвати и подвале разних авантуриста, коцкара и сумњивих људи на овим бродовима постали су основа за разне приче, романе и комаде.

Један од најинтересантнијих периода у историји ове реке, био је после 1800. године када су у моду ушле трке бродова. „Стаза“ је често била дуга и око 750 км — од Њу Орлеанса до Сент Луиса. Велике награде победничким бродовима доносиле су и њиховим заповедницима славу и популарност у крајевима кроз које су пролазили.

Преко реке Мисисипи изграђено је у току овог времена на стотине већих и мањих, и монументалних мостова. Најстарији је камени лучни мост у горњем току реке, који спаја велики град Минеаполис са Сент Полом у Минесоти. А један од најчувенијих је мост Идз који спаја Источни Сент Луис и Сент Луис.

(Наставиће се)

ХЕРОЈИ
О КОЈИМА СЕ МАЛО ЗНА

Спасиоци са хеликоптерима често су приморани да изводе праве акробације да би помогли настрадалима

Кад се пише и говори о тешким трагедијама које доживљавају људи на мору, у високим планинама и непроходним шумама, најчешће се помињу само учесници тих догађаја. Готово никад се не говори о правим херојима — професионалним спасиоцима. Њихова имена остају у сенци догађаја, обично су анонимни, а када страдају сматра се да су пали као војници на својој дужности.

У Француској су нарочито заслужни за спасавање настрадалих спасиоци са хеликоптерима. Има их свега неколико десетина а неколицина њих даноноћно надлећу друмове, приморске области и планинске литице алпског горја.

Најчувенији међу њима су Потеле који је са успехом извршио 1491 мисију и Ладуи који је 1408 пута учествовао у акцијама. Мада је њихов позив вратоломан Потеле је у приватном животу тих, добар отац и супруг. Својима никад не говори куда иде.

Чланови француске Цивилне заштите лете на познатим хеликоптерима „Алует". Добро знају да у њиховом послу све зависи од присебности и брзине. Довољно је понекад да се само појави спасилачка летилица па да се живот тешко настрадалог или исцрпљеног човека продужи за сат, два, па и више док не стигне права помоћ. Познато је да усамљеност и исцрпљеност проузрокују код алпинисте на стени или бродоломника на пучини брзу интоксикацију организма. Код морално и психички ослабљене жртве долази до блокирања рада бубрега и количина распадних материја које би требало преко њих да се излуче одлазе у крв због чега убрзо долази до тровања. То је био главни разлог што је овог лета у Алпима у групи Мазо-Бонати чији су учесници све сами мајстори алпинизма, било толико жртава. Ево како је покушано да се спасу настрадали алпинисти помоћу хеликоптера.

Било је вече када су Потеле и Ладуи позвани преко радија. Појавили су се одмах изнад Шамонија где су светлости почеле таман да се пале. Знали су да ће имати да савладају уско грло Малог Сен Бернара и да ће на својим крхким хеликоптерима морати да се боре са снажним ударима бочних ветрова који их сваког тренутка могу смрскати о литице. Метеоролошка служба је јављала да су облаци врло ниски и да је време лоше. Пре него што ће спустити слушалицу интерфона Потеле је саопштио:

— Ако будем имао среће провући ћу се бар у последњем тренутку.

Требало је да се пребаци на италијанску страну коју је слабије познавао. Његова „Алует" је летела готово изнад самих гребена према Курмајеру. Било је тако облачно да је на неким местима прелазио свега неколико десетина сантиметара изнад снега. Ветар се поигравао апаратом. Ноћ је постајала све тамнија.

Око девет сати су се доле појавиле две три светиљке. Неколико минута касније, без икакве помоћи са тла, хеликоптер је на узаном простору атерирао. Рапорт поручника Потелеа је прича о узбудљивим часовима који су следили:

— У Курмајеру смо сазнали да су се гласови настрадалих алпиниста чули из глечера Фресне и да се француски водич Ребифа спремао да крене са специјалним материјалом за повређене. Ветар је дувао брзином од сто километара на сат. Требало је из хеликоптера да се баци материјал. У пет ујутру, пред сам полазак хеликоптера, стигао је један исцрпљени италијански водич и испричао о појединостима трагедије. Бонати и Галијени донели су мртвог Колмана у склониште Гамба на висини од 2600 м. Остали чланови експедиције: Оћони, Мазо и Гијом налазе се мртви у глечеру Фресне.

Према томе, требало је променити план лета. Познати француски алпинист и водич Ребифа попео се у хеликоптер који је полетео ка склоништу Гамба, у једном планинском котлу где су ковитлаци ветра онемогућавали спуштење. Место за атерирање је било толико косо да је хеликоптер могао да се

Хеликоптер на врху куле светиље

ослони о тло само једном својом смучком. Ребифа је са спасилачким материјалом успео да искочи из њега.

У истом тренутку стигао је у свратиште један преживели члан експедиције доводећи исцрпљеног и повређеног Мазоа. Хеликоптер је одмах узлетео и однео Мазоа до Курмајера. Време је било све лошије, снег је стално падао а видљивост износила једва три метра. Извршено је осам летова. У четрнаест часова Мазо који се нешто опоравио пребачен је хеликоптером у Лион. На превоју Сен Бернар летели су изнад земље, али је ипак унесрећени стигао у болницу Сен Лук у 15 часова.

Познати су и други примери пожртвовања и самопрегора спасилаца са хеликоптерима. Недавно је, за време буре, врло значајна кула светиља Нивидик у Атлантском океану престала да функционише. Да бродови не би изгубили оријентацију и насукали се, морало се нешто хитно предузети. Таласи од преко 10 метара онемогућавали су пристајање уз острвце на коме се кула налази. Позван је онда у помоћ хеликоптер. Изводећи праве акробације, пилот цивилне заштите се спустио са хеликоптером на врх куле светиље који има свега неколико квадратних метара. Електричар је брзо поправио квар.

Пре две године је Ладуи са својим хеликоптером атерирао на превоју високом 4.400 метара а широком свега два и по метра. Спасао је једног алпинисту који је приликом пада разбио лобању. Потеле је овог лета на врху Моди уз помоћ једног жандарма-смучара спасао другог алпинисту који се повредио приликом пада и остао удаљен око 9 часова пузања по стени до најближег свратишта.

Спасиоци никад не причају о опасностима које предузимају. Недавно су Потеле и Ладуи извели несвакидашњи подвиг: спустили су се на сам врх Мон Блана. Они су били први Французи којима је то пошло за руком. Један алпиниста им се тада злобно подсмехнуо.

— Није то ништа, зашто се не спустите на врх Егиј Верт?

Један од најнеприступачнијих врхова у Алпима чије име на нашем језику значи „Зелена игла" има површину која није већа од обичног стола за ручавање. Сутрадан, не говорећи никоме ништа, они су пошли у нову пустоловину. После сат и по маневрисања успели су да се спусте на сам врх Игле. Половина смучки хеликоптера налазила се на чврстом тлу а друга половина је штрчала изнад амбиса од преко 4.000 метара!

На жалост, спасавања се не завршавају увек срећно ни по спасиоце. У Фрежису су капетану Блазију елисе хеликоптера одрубиле главу. У Алпима је капетан Колар жив изгорео са својом посадом, у Етелу су у списак палих на пољу части Цивилне заштите уписана имена двојице пилота који су пошли да спасу бродоломнике са једног насуканог брода. Пошто су спасли пет људи пилоти су бачени разјареном стихијом у таласе.

Последњи подвиг Цивилне заштите било је спасавање тешко оболелог чувара из куле светиље Армен по жестокој бури која је беснела на Атлантику. Ветар је дувао 130 километара на сат а таласи су достизали висину од 33 метра! Ниједан брод нити чамац није могао да пристане уз усамљено острво Сен. Болесник је јечао тешко болестан. Пилот је сео у хеликоптер, пошто су му јавили да на кули нема телевизијске антене. На жалост, вест је била погрешна. Изнад саме куле он и његов пратилац су са ужасом угледали мотку високу шест метара.

Да би се лекови могли спустити на куполу куле светиље морали су да прибегну правој акробацији. Помоћу кабла који је спуштен кроз отвор помоћник је склизнуо читавих петнаест метара

Последња упутства пред узлетање

чврсто држећи уз себе спасоносне лекове. Када се нашао изнад саме куполе бацио их је у наручје другом чувару куле који је изашао да их прихвати. У истом тренутку један талас висок преко 30 метара замало није однео обадва човека у море. По завршеном послу спасилац се успузао уз кабл и вратио у хеликоптер.

Шта ко пије?

Французи изгледа држе рекорд у пијењу минералне воде, јер се она у њиховој земљи троши годишње око 30 литара по глави становника. У Финској се троши 20,7 литара, а у Шведској 0,95 литара.

Рекорд у погледу пива не држе Немци, како многи мисле, већ Ирци са 132 литра по становнику годишње. Насупрот њима су Финци са 0,40 литра; Француз пије 33, а Немац 88 литара годишње.

Воћни сокови се нигде не троше у довољној количини. Највећи потрошачи су Швеђани са 2,7 литра годишње по становнику, што свакако не представља нарочиту количину.

Млеко и млечни производи највише се троше у Финској — 271 литар годишње по становнику, у Холандији 149 а у Француској 72 литра.

ЖИВОТИЊЕ КАО САМАРИЋАНИ

Да се и животиње узајамно помажу у муци, готово и није познато. Влада мишљење да су животиње сурове и да се међусобно убијају, чак и кад су исте врсте. То се стварно и дешава, али само кад здраве животиње осете да она болесна или рањена никад више неће моћи сама да се снабдева храном или да се слободно креће и избегава непријатеља. Тада је убијају, али то треба сматрати убиством из милосрђа.

Али ако је животиња само рањена, друге јој прилазе, помажу и спасавају. Ову особину су многи истраживачи приметили код слонова Африке и Индије. Крдо које би било нападнуто разбежало би се у паничном страху остављајући своје рањенике. Но после кратког времена вратили би се и заједничким снагама помогли рањенима да се склоне. Веома пажљиво би помоћу својих кљова подигли рањеника, узели га између себе и полако га одгурали на сигурно место, далеко од непријатеља.

И мајмуни, а нарочито павијани, показују самарићанска осећања. Посматрани су павијани који су својом ужасном заједничком дреком и страшним млатарањем отерали леопарда који је напао једног од њих. Дешавало се чак да су павијани напали леопарда пре него што се овај дочепао плена и растргли га на комаде.

И код лавова постоји љубав према ближњима. Ловци на лавове су чули и видели да лав који је запао у вешто постављену клопку, стане да риче и чудним крицима позива у помоћ. Цели чопор лавова се одазове, стане око клопке и онемогући ловцима да приђу ухваћеној животињи. У стању су да стоје по целу ноћ поред клопке, тако да штите лава и од других животиња које би могле да искористе његову немоћ да се брани.

И код бивола и других дивљих животиња, које живе у крдима, запажен је нагон да помогну сроднику. Али само кад је исте врсте.

Међутим код домаћих животиња се често дешава да мајка једне врсте прими младунце друге, ако су остали без хранитеља. Мачка често прима штенад, па чак и пачиће. Дошло је и до срдачног пријатељства између канаринца и мачке, који су иначе смртни непријатељи.

Међу крилатим становницима шуме постоји други начин међусобне помоћи: ако једна птица осети опасност, она ће одмах да обавести остале пијукањем, звиждањем или другим сигналом. Такво упозорење се преноси веома брзо на велике даљине.

Делфини су такође међу собом прави самарићани. Ако је један рањен, остали му помажу: подвлаче се под њега подижу га својим телима на површину мора, како би могао да удахне ваздуха. То чине сложно све док болесна животиња не оздрави или не угине.

БЕН ХУР XX ВЕКА

Читаве породице долазе да виде трке римско-америчких двоколица. Трке се одржавају на пешчаном тлу у облацима прашине. У почетку, ове трке су биле само разоноде а данас су права страст.

Један нов спорт пренет из савезне државе Ајдахо освојио је Сједињене Америчке Државе. У метална колица са гуменим точковима, која у многом подсећају на старе римске двоколице, упрежу се два млада коња. Американци из разних крајева одушевљавају се тим тркама. Оно што им се нарочито свиђа то је — њихово античко порекло. Али нимало није лако управљати таквим двоколицама јер услед њихове нестабилности често долази и до превртања. Најбољи америчко-римски возачи су пољопривредници „старе школе", који више цене и воле коње од модерног трактора.

У ПОДВОДНОЈ ГРОБНИЦИ

На дубини од 90 метара, у потопљеној немачкој подморници, поручник Кибл провео је три часа да би демонтирао нови уређај за ноћно посматрање

Поручник фрегате Питер Кибл стајао је на металној платформи која се лагано спуштала ка морском дну. У гломазном гњурачком оделу овај средовечни човек није се осећао нимало угодно. Изнад њега се на немирној површини мора љуљао специјални брод британске ратне морнарице „ХМС Салвор" док су свуда око њега браздале таласе корвете које су чували спитфајери.

Дубоко испод њега налазила се потопљена немачка подморница У-307. Адмиралитет је веровао да се у њој налази нови уређај за ноћно посматрање помоћу инфра-црвених зракова.

Пре акције изграђен је специјалан модел подморнице у природној величини, у коме се сваки детаљ подударао са овом немачком. Ту се Кибл сатима вежбао да у потпуном мраку напипа пролаз и место на коме је, веровали су, смештен необичан уређај.

Погођен подводним бомбама са разарача брод се налазио на близу 80 метара дубине што је било отприлике двоструко више него докле је поручник, командир специјалног одељења гњураца, икада раније стигао.

Спуштали су га лагано да би се навикао на промену притиска. Светлост која је долазила са површине лагано се губила и уступала место тамнозеленој боји воде која је сваког тренутка постајала све тамнија. Када је платформа спуштена на 30 метара, она се затресла и стала. Одатле је морао да настави роњење сам. Незграпно се ухвативши за челичну ужад он сиђе са гвозденог постоља. Баци последњи поглед ка површини која је остајала изнад њега и на хиљаде ситних сјајних мехурића ваздуха ухваћених по каблу којим је био везан за брод.

Са сваким метром постајало је све мрачније. Тишина је била тешка а притисак изазивао бол у глави. Горе су људи разговарали, пушили — припадали другом свету. Било му је хладно али више од нечега у њему самом него услед температуре воде. Почео је да понавља у себи: „Не сме да ме ухвати паника, не смем да дозволим да ми се увуче страх у кости".

Одједном је осетио како је ногама ударио о нешто. У полумраку је назрео да је додирнуо ивицу палубе потопљене подморнице. Лагано је почео да корача по клизавом металу. Прошао је поред топа који је био чудно накренут. Са муком се узверао уз командни торањ и на врху се ухватио за стуб перископа. Потражио је поклопац за улаз у унутрашњост подморнице. Био је отворен. Сагнуо се да испита мрачну рупу која је подсећала на улаз у гробницу што је у ствари и била за ко зна колико немачких подморничара.

Неколико тренутака стајао је покушавајући да удахне ваздух и прикупи храброст да пође у мрак.

„Смири се! Не гушиш се услед недостатка кисеоника већ што те је ухватила паника. Ако тако наставиш нећеш издржати ни два минута а тек си почео. Смири се. Покушај да се спустиш..." — говорио је сам себи. И заиста после неколико секунди дисање му је почело да постаје нормалније мада је још било кратко и гласно толико да га је чуо.

У ушима му је зазујао сигнал телефона из његовог гњурачког шлема којим је био повезан са површином. Један шуштави глас упитао га је да ли је све у реду. Уместо да одговори нешто, притиснуо је само брадом тастер што је онима горе дало сигнал да је све добро.

Када је избројао да се налази на последњем степенику, нога му удари у нешто меко. При слабој светлости светиљке коју је носио он са гађењем виде да заглављен на улазу лежи леш једног од чланова немачке посаде. Уз тешку муку успео је да га склони и најзад се нашао у одаји одакле је капетан подморнице помоћу перископа посматрао површину док су пловили под водом.

Нагнут на жице које су придржавале уређај за посматрање, покушао је да се сети тачног распореда са којим се до детаља упознао на макети док је вежбао. Установио је да мора да се окрене за 90 степени на десно и да крене неколико корака напред. Светиљка му у овом простору који је испуњавала вода уместо ваздуха, није значила ништа. Морао се ослонити на распоред који је научио — да пронађе на слепо.

Пипајући испред себе ударио је у нешто и проверавајући схватио да је то табла са картама и навигационим инструментима. На другом крају напипа велики метални лењир којим су извлачене линије курса пловидбе. Наставио је да пипа уза зид подморнице. Радио је сигурније јер се показало да су они који су направили макету у којој је вежбао заиста до танчина познавали унутрашњост немачких подморница.

У ушима му је поново зачуо глас са површине:

— Да ли ме чујете? Поручниче, сувише сте дуго остали под водом. Боље ће бити да се вратите на површину. Дајте знак!

Кибл је брадом притиснуо тастер и наставио да трага. На неколико метара даље напипао је тачно на месту где су научници у адмиралитету претпостављали да се налази — кутију са главним уређајем за инфра-црвене зраке.

Пошто је тачно одредио место на коме су се налазили шрафови Кибл дохвати из платнене торбе један јачи шрафцигер. Наместио га је где треба али осети само како му при првом окрету оштрица склизну из незграпне рукавице и пропаде негде. Да се сагне није могао јер се више никад не би успео да подигне. У торби пронађе нека јака клешта и помоћу њих и француског кључа олабави шрафове. Најзад после напора који је, чинило му се, трајао дуго сви су ексери били извађени. Остало је само да кутију помери из њеног лежишта у зиду. Али се она није мицала. Покушао је да је одвоји ножем но он се преломи.

Био је очајан. Зар после оволико напора и мука да призна да је побеђен и изађе напоље празних шака? Горе од тога било је сазнање да ће морати онда још једном да долази овамо. А све би на свету пре урадио него да се још једном спусти у утробу подморнице. Онда му на ум паде — велики метални лењир који је могао послужити као изврсна полуга.

Кутија се под његовим притиском одвојила од зида Кибл ју је пажљиво прихватио и лагано кренуо ка излазу. Попео се уз клизаве степенице и нашао се на командном торњу. Наслонио је главу на одређено место у шлему и почео да дозива површину:

— Хало, палуба... Хало... Почните да ме извлачите. Пошаљите корпу за терет.

После неког времена док га је уже лагано вукло нагоре, поред њега се појави корпа у коју смести уређај и она убрзо нестаде ка површини.

Пењање се настављало, али се Киблу чинило сувише споро. Глас из телефонске слушалице га је упозоравао да стане на одређеној дубини да би му се организам навикао на смањени притисак. Али он није могао да чека. Оштрим гласом је рекао у микрофон:

— Изоставите задржавање, одбацујем баласт и излазим на површину. Одавде ћу право у комору. Не могу више да издржим.

Минут касније његова глава у металној кациги појавила се на површини. Пошто су га извукли на палубу морнари су га дограбили и у гњурачком оделу убацили у комору за декомпресију. Било му је зло, и доктор који га је дочекао љутито је завртео главом. Поручник је под водом провео 3 сата и 7 минута.

АНЕГДОТЕ

Познаје га

Кад је једном лабуристичка партија била у Енглеској на власти неки страни дипломата запитао је Черчила да ли ће доћи до рата.

— Не — одлучно му је одговорио Черчил. — Кад је мистер Шинвел био министар за угаљ, у Енглеској угља није било. А он је сад министар рата...

Дикенсова прича

Дикенс, најпопуларнији енглески романописац 19. века, вратио се са свог првог путовања у Америку са следећом причом:

— Једној младој девојци која је путовала истим бродом као ја удварало се пет младића. Она није знала за кога од њих да се одлучи јер су сви били сличног имовног стања и сличних личних особина. Неко од путника дао јој је овакав савет: „Скочите у море и удајте се за оног који буде скочио за вама". Девојка је тако и учинила.

Четири младића скочила су за њом. Када су девојку и младиће извукли на палубу она запита капетана:

— А шта сад да радим?

— Удајте се за оног који није за вама скочио. Он има највише здравог разума — посаветова јој капетан.

Девојка је послушала капетанов савет.

Расејани научник

Алберт Мичелсон, први амерички добитник Нобелове награде за физику, био је веома расејан. Једног дана, пошто је ручао у неком клубу упутио се у гардеробу по свој капут. Задубљен у мисли, дограбио је први који му је дошао под руку, обукао га и изашао и не приметивши да је то капут шивен за човека знатно крупнијег и вишег од њега.

Мало доцније Мичелсон се вратио у клуб и упутио канцеларији поред гардеробе. Бацивши пар кожних рукавица на сто, љутито се обрати службенику:

— Зар ви не водите рачуна о стварима које се оставе у вашој гардероби? Ко је стрпао ове рукавице у мој капут?

Не сачекавши одговор, журно је напустио клуб у капуту који му је сезао готово до чланака и из чијих му рукава нису вирили чак ни врхови прстију.

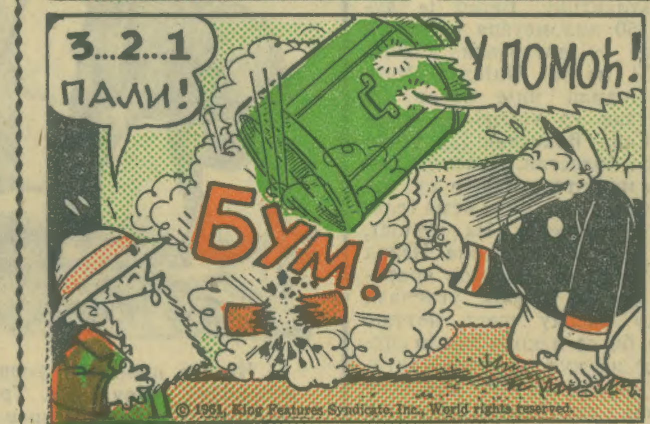

АУТОМОБИЛ БЕЗ ВОЛАНА

Један од највећих „шлагера" на изложби аутомобила одржаној ове године у Бриселу, била су велика луксузна кола марке „Крајслер" на којима је њихов сопственик извршио 25 „поправки". Стартер ставља мотор у рад не помоћу кључа, већ покоравајући се усменом наређењу возача. Помоћу усмених „упутстава" мењају се брзине, па чак и за

окрети изводе а да се волан и не дотакне руком. Заправо, кола и немају волан. Слично кибернетичкој коњачи, аутомобил сам, без учешћа возача обилази све препреке које му се нађу на путу.

Кола немају простор за прт љат јер је он у ствари читав испуњен веома сложеним апаратуром где прво место заузима електронско-рачунска машина, а затим разни „рецептори" који примају звучне сигнале, као и мали радиолокатор који открива препреке на путу.

За новац потрошен на реконструкцију кола могло би се купити двадесетак нових аутомобила. У питању је, судећи по свему, „проналазак ради проналаска". Све новотарије на изложеним колима биле су познате још и раније али се оне не примењују у индустрији аутомобила просто због тога што нису потребне, па чак су у извесном смислу и штетне. Проналазач је своја кола возио на самој изложби, али стручњаци сумњају да би се тешко усудио у таквим колима да се провоза улицама великог града, па чак ни обичном аутострадом.

ШКОЛА ЗА ВЕЛИКЕ ГРАДОВЕ

Архитект Вилијем Бријеркер пројектовао је у Америци ову школску зграду чудних геометријских облика: предњи део са учионицама личи на сасвим зарубљену купу а задњи део где су лифтови, степениште и инсталације — има облик правоуглог паралелопипеда. Оваква зграда са 11 спратова може да се сазида на знатно мањој површини него обично и зато је погодна за пренасељене градске четврти.

ДУГЕ УШИ

Енглески школски лекар доктор Батл утврдио је да на десет енглеских ученика основних и средњих школа долазе два са претерано дугачким ушима. Према његовом мишљењу, то долази отуд што многе мајке за казну вуку своју децу за уши.

ДА ЛИ СЕ ИЗГУБИО ТОЧАК

Овај аутомобил није изгубио десни предњи точак у некој несрећи. Скинули су га инжењери фабрике аутомобила Крајзлер да испробају стабилност овог новог модела. Ради баланса у задњи део су поставили товар од једне тоне и тако се возили 9 и по часова — од Чикага до Детроита брзином од 70 км на час.

СВЕТСКА ПРОИЗВОДЊА У ПРОШЛОЈ ГОДИНИ

У 1960. години произведено је нафте 1560 милиона тона, а масноће, биљног и животињског порекла, 32,6 милиона тона.

Кукуруза и зоби је прикупљено у истој години 338 милиона тона, што представља рекордну цифру, јер је у 1959. за 12 милиона тона било мање.

У економској 1960/61 години светска производња кафе је износила 4,5 милиона тона, што је такође рекорд јер повећање износи 85% према периоду 1951—1955. године.

Светска производња конзерви у прошлој години је износила 30 милијарди кутија по један килограм а њихова вредност је процењена на 10 милијарди долара. Највећи део, једна шестина, или 6 милијарди, отпада на конзервисано поврће, на воће и сокове 4,8 милијарде, супе 3,2 милијарде, млеко 3 милијарде, месо 1,4 милијарде и рибе на 1,2 милијарде.

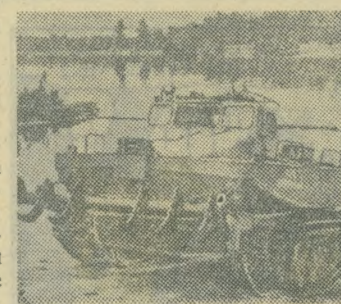
Производња вештачких материја у прошлој години је забележила висок скок. Укупна производња износи 5 милиона тона, од чега само синтетичних материја 809.000 тона, и то без источноевропских земаља и Совјетског Савеза. У 1935. години било је произведено само 200.000 тона.

Овогодишња светска производња чаја се цени на 963.000 тона док је прошле године била мања за 35 тона.

Пшеница ће у економској 1961/62. години, код 4 највећа светска извозника: Сједињених Држава, Канаде, Аустралије и Аргентине износити 52 милиона тона.

Из кампање 1960/61. треба да буде произведено у свету 56,3 милиона тона шећера од репе и трске.

Трактор-амфибија

Амфибијски трактор, направљен у СССР, користи се за сакупљање стабала која се сплавовима спуштају низ реку. Његов труп је у облику чамца а покрећу га снажни млазеви воде која улази на предњи крај а избацује се под великим притиском позади. Куке на предњем крају служе за прикупљање и подизање стабала.

ЗАСЕДА

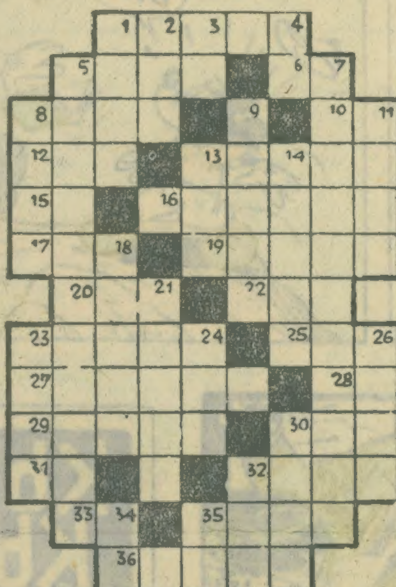
Два трговца вином из једног села код Палерма на Сицилији ухватили су коначно лопова који им је годинама крао вино из подрума. Да би му се осветили они су га ставили у празно буре и заковали поклопац, па га онда котрљали дуже времена по подруму — све док није стигла полиција да га преузме. Само — они су и сами морали да одговарају пред судом због телесних повреда нанесених лопову у затвореном бурету.

СОБА БЕЗ ЕХА

Авионске антене и антене за васионске бродове пробају се у овој соби дугој 12 метара чији су зидови, под и таваница тако уобличени да апсорбују радио-таласе и готово потпуно упијају ехо. Поред тога одлична изолација спречава мешање гласова споља.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) шаргарепа; 5) град у Француској; 6) екстремитет; 8) грофовија у Енглеској; 10) предлог; 12) грубо сукно; 13) пројектована пруга; 15) музичка нота; 16) плен, ред; 17) папагај; 19) острво у Средоземном мору; 20) трчање; 22) совјетски шаховски велемајстор; 23) делокруг; 25) млечни производ; 27) повреда (мед.); 28) домаћа животиња; 29) пакет у облику ваљка; 30) наша филмска глумица (Марија); 31) два сугласника; 32) украсна биљка; 33) показна заменица; 35) део шаке; 36) место погодно за купање.

Усправно: 1) лева притока Драве; 2) речна и морска животиња; 3) два сугласника; 4) хемијски знак за злато; 5) савремени амерички песник; 7) довитљивост; 8) жега, врућина; 9) део Ријеке; 11) шаховска фигура; 13) екипа; 14) збирка географских карата; 18) област на којој је нека биљна или животињска врста распрострањена на Земљи; 21) новчана јединица у Чехословачкој; 23) остатак од пожњевена жита у пољу; 24) узвик нестрпљења; 26) река у Француској; 30) благајна; 32) бит, суштина; 34) скраћеница за аутономну покрајину; 35) свеза.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) трс; 4) оба; 7) Тресибаба; 10) Ван; 11) Крк; 12) Ив; 13) ада; 15) Ур; 16) дерм; 18) жица; 20) ноа; 21) ине; 22) креја; 25) ала; 27) аба; 29) Роп; 31) Пол Валери; 34) рз; 35) асо; 36) но; 37) инат; 39) Вран; 41) лав; 42) три.

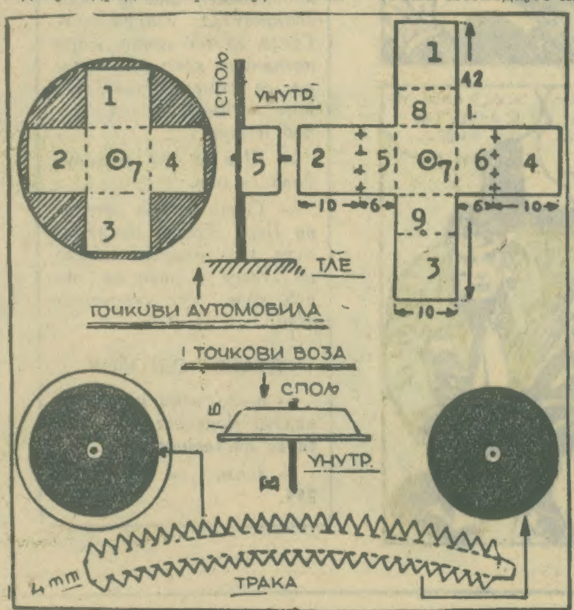
Усправно: 1) Травен; 2) рен; 3) С(теван) С(ремац); 4) Об; 5) Бак; 6) Абруце; 7) твид; 8) Инд; 9) Акра; 13) амара; 14) ажија; 17) рок; 19) ина; 23) Елзас; 24) Обозна; 26) морнар; 27) април; 28) ал; 29) ре; 30) пиони; 32) Ват; 33) лов; 38) ав; 40) рт.

НАПРАВИ САМ

ТОЧКОВИ

Ма какво возило да начините — од картона или папира, точкове ћете увек најтеже направити, јер ће им недостајати стабилност односно дебљина. Ево шта вам је потребно за точкове аутомобила или воза.

За аутомобил: нацртајте и исеците 4 точка са пречником 30 милиметара (леви цртеж, горе). Тада треба да направите неку врсту крста (горе, десно) чијем ћете сваком делу одредити трећину, дакле 10 милиметара за једну страну (2) толико за центар (7) и толико за другу страну (4). Исто толико и за 1 и 3. Затим овај крст пресавијте на унутрашњу страну по свим тачкастим линијама (квадрат у центру и још две линије између 1 и 8 и 9 и 3) затим на спољашњу страну по линијама означеним крстићима. Дебљина избочења ће бити 6 милиметара. На ово залепите комад округлог картона — точак. Погледајте наш горњи цртеж у средини — тако изгледа точак гледан са профила. Сада имате довољну дебљину потребну да се точак стабилно држи на осовини обично начињеној од гвоздене жице.

За воз: ови точкови су увек у смањеној мада одређеној размери: 43 пута мањи од нормалних точкова на возовима. Значи, направићемо точкове који имају пречник од 24 милиметра (црни точак, лево, а горе гледан с профила). Трака В коју видите доле, широка је 4 милиметра и њу ћете лако прилепити на круг точка. Она ће му у ствари и дати дебљину. Али пошто је она косо кројена други — спољашњи круг који она ствара биће мањи — 16 мм у пречнику па ћете округли картон са толиким пречником и прилепити са спољашње стране точка који ће за толико постати дебео. И ту је осовина од гвоздене жице.

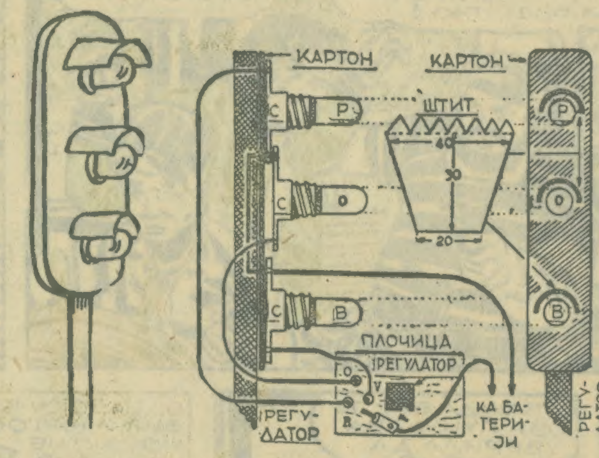
Овакве точкове можете да употребите ма за какво возило које сте претходно сами начинили.

СЕМАФОР

У већим градовима нема детета које не зна шта је семафор и да се он састоји од три сијалице: црвене која опомиње пролазнике на застој, жуте — припремање и зелене — слободан пролаз.

Да бисте и ви сами могли да направите семафор за игру са вашим друговима, пажљиво радите према нашим упутствима.

Потребне су вам три мале сијалице и три држача (С)

које видите на нашем левом цртежу. Сваки држач има по два вода. Према томе спроводник једног држача повезаће их сва три са батеријом. Слободни су остали по један вод на сваком од ова три држача, а сваки улази у по један фасунг учвршћен на једној плочици од танког дрвета. У средини плочице је уметнут један мали регулатор који је извор тробојне светлости (обележен на нашем цртежу коцкасто). Држачи су налепљени на мало дебљем картону који је на цртежу осенчен.

Сад погледајте десни цртеж на нашој слици пре него што је семафор сасвим довршен. Најпре обојте једну сијалицу (Р) црвено, другу (О) жуто и трећу (В) зелено. Немојте заборавити да од батерије треба да пође друга жица до утикача Ф који може да се увуче у један од фасунга О, В или Р и на тај начин наизменично осветли — жуту, зелену или црвену сијалицу.

Ако хоћете баш потпуно исти семафор као на улицама онда не смете заборавити ни штит изнад сваке сијалице који ће спречити да сунчеви зраци дању, а ноћу фарови аутомобила, засене светиљке услед чега би постале невидљиве.

При крају треба додати још ово: жице спроводнице — на цртежу приказане другим црним линијама — треба да буду изоловане, изузев на својим крајевима, где треба да дођу у додир са држачима С, фасунзима О, Р и В и са електричном батеријом.

Јесте ли већ чули да...

... жене у Француској које су у 19. веку желеле да носе панталоне морале су да имају

нарочиту дозволу окружног начелника. Ова уредба издата је 1800. године и досад званично још није повучена.

... за 3.600 гроша израдио је 1834. године иконостас за цркву у Топчидеру Земунац Констатин Лекић. Тај се иконостас сада налази у цркви у селу Баричу, између Београда и Обреновца а садашњи иконостас у Топчидерској цркви израдио је Стева Тодоровић.

... прва локомотива изграђена у нашој зем-

љи у Мајданпеку 1882. године носи име Милан.

... у Србији је основан први музеј 1837. г. и то у Крагујевцу. У ствари то је била минералошка збирка коју је кнез Милош добио од немачког природњака барона Хердера који је путовао по Србији.

... ако хор женски, мушки или мешовити пева без пратње инструмената каже се да пева à cappella.

... полка, чешка народна игра, слична је нашем дрмешу у двочетвртинском такту; бр-

за полка се зове галоп а још бржи је фуријант. Њих су увели Беджих Сметана и Дворжак у концертну литературу.

... дужина гласних жица, у ствари набора за произвођење гласа, код жена варира од 14 до 20 см а код мушкараца од 20 до 27.

... у 16. веку Дубровчани су у Београду представљали водећи слој трговачког сталежа.

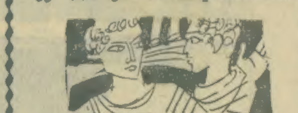
... народи који су живели у данашњем Мексику писали су не

у водоравним, већ у усправним линијама, и то одоздо нагоре.

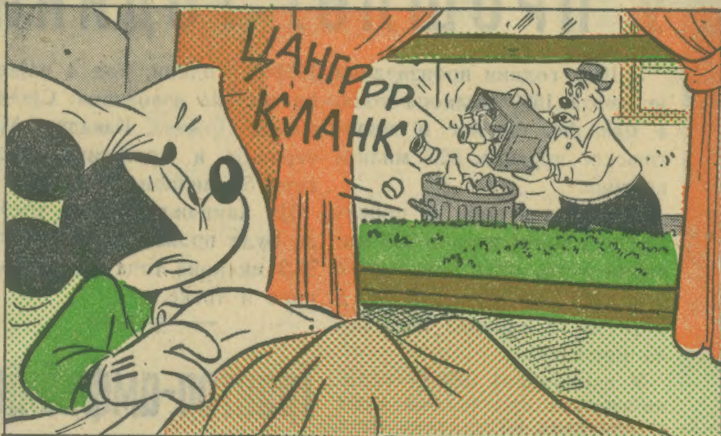
... музика написана за мале инструменталне ставове, до октета закључно, зове се коморна, зато што се изводи у мало већој соби комори.

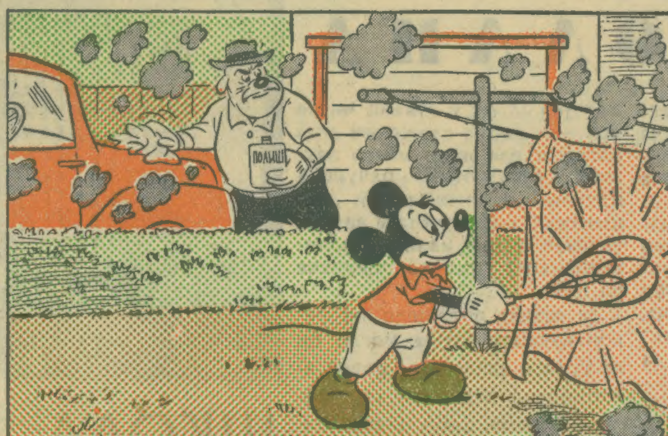
... једна од највише употребљаваних речи у језику старих Римљана била је реч поздрава „аве"! Научници сматрају да је она феничан-

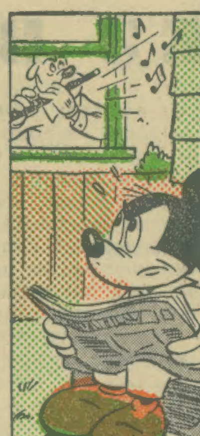

ског порекла и да су је Римљани примили од Картагињана, својих најљућих непријатеља.

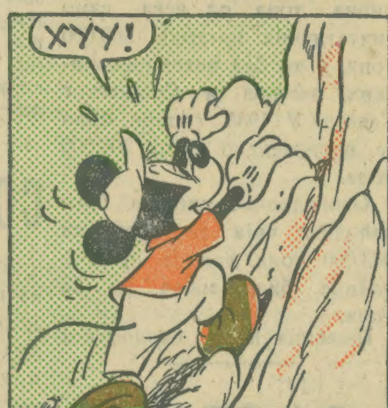

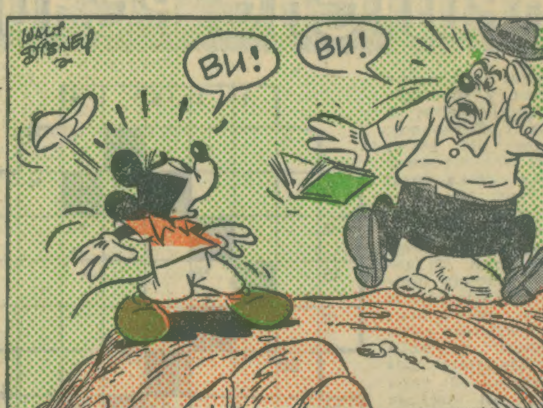

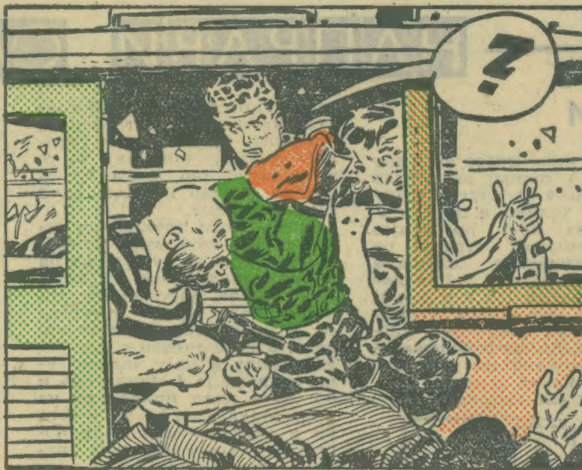

Ква-Ква!

уређује Паја Патак

ЛАТИНСКИ

— Ујка Пајо, знаш ли ти латински? — пита га Гаја.

— Наравно, како не бих знао!

— Онда, молим те, реци ми шта на том језику значи MCMXLI?

ИПАК ЈЕ МОГУЋНО

— Отац једног мог друга још иде сваког дана у основну школу! — рекао је Раја.

— Ух, Рајо, али ти крупно лажеш! — зграну се Шиља.

— Зашто? Па његов отац је учитељ!

СЕЛИ СЕ

Пера Ждера био је некада богат, али је због банкротства осиромашио. Срела га на улици једна познаница како иде полако са само једном овећом кутијом цигара испод пазуха.

— Шта је то? — зачудила се она.

— Селим се! — одговори Пера Ждера, јер је заиста тог тренутка ишао из старог у нови ко зна већ који, све скромнији стан.

ВЛАЈИН ОДГОВОР

— Влајо, реци ми где се налази Копенхаген? — пита га наставник.

— Знам, на таласима 255.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће, Београд Македонска 31. Жиро рачун бр. 101-20-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.